

■ БУХГАЛТЕРІЯ: ■ ■ БЮДЖЕТ ■

№ 13 (449)

квітень 2023 року

**ПЕРЕМОГА
ЗА НАМИ!
ВСЕ БУДЕ
УКРАЇНА!**

Код передплатника для консультацій у квітні 2023 року – 1137

СТРІЧКА НОВИН 3

ЕКСПРЕС-ВІДПОВІДІ

3 позначкою «терміново»

Заклад вищої освіти поряд з ліцензованими освітніми послугами надає інші послуги, які не підлягають ліцензуванню: чи звільняються такі послуги від оподаткування ПДВ? 6

У педагога стаж роботи в Білорусі: чи зараховувати до педагогічного стажу? 6

Несвоєчасна сплата ПДФО та ВЗ: чи є строк давності за порушення? 7

Допомога від Центру зайнятості не враховується при порівнянні з МЗП! 8

(індивідуальна податкова консультація ГУ ДПС у Дніпропетровській області від 05.12.2022 р. № 2121/ІПК/04-36-04-03-10)

ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРІ

Офіційні роз'яснення

Місцеве самоврядування

Людмила Линник

Прийняття на посади в ОМС без конкурсного відбору в умовах воєнного стану: строковий характер роботи — не перепона для статусу посадової особи 10

(коментар до листа НАДС від 06.03.2023 р. № 947/10.3-23)

СТАТТІ

Управління

Людмила Линник, Любов Крута

Пункти незламності: утворення, облаштування, забезпечення функціонування

Незважаючи на те, що пункти незламності почали функціонувати ще з перших масових ударів по енергосистемі країни, документ, що регулює їх роботу, — Порядок № 1401 — набрав чинності тільки 20.12.2022 р. Та, як відомо, воєнний стан триває, небезпека не минула, а отже утворення і функціонування пунктів незламності залишається актуальним питанням. Тож розглянемо його детальніше.

Утворення пунктів незламності 16

Робота пунктів незламності 18

Бухоблік 19

(лист Мінінфраструктури від 10.01.2023 р. № 266/27/10-23)

Оплата праці

Людмила Балла

Демобілізація: повернення до роботи, вплив періоду служби на оплатні гарантії

Віriamo, що скоро Україна переможе, всі наші герої повернуться до мирного життя і, відповідно, на свої довоєнні посади. А наразі тільки певна частина захисників та захисниць України з різних причин демобілізуються та повертаються на свої робочі місця. Який порядок та строки повернення? До 19.07.2022 р. за мобілізованими працівниками зберігався середній заробіток (а за педагогічними, науково-педагогічними працівниками зберігається і надалі), як це впливає на оплатні гарантії працівників після повернення до роботи? Ці питання розглянемо далі.

Повернення до роботи: нормативне підґрунтя 21

Оформлення 22

Обчислення середнього заробітку за Порядком № 100 24

Лікарняні 27

Сплата ЄСВ у місяці виходу на роботу 28

Доплати та надбавки 29

Місцеве самоврядування

Людмила Линник

Пайової участі на розвиток інфраструктури вже два роки як немає. А чи можуть місцеві ради придумати альтернативу?

Чи є зараз участь забудовника в розвитку інфраструктури населеного пункту? Чи можуть місцеві ради прийняти власні документи щодо сплати такої участі? Чи може забудовник побудувати в рахунок пайової участі тротуар чи дорогу в населеному пункті? Як зобов'язати забудовника утримувати прилеглу територію? Ці та схожі питання, незважаючи на скасування пайової участі забудовників у розвитку інфраструктури населених пунктів, періодично виникають в органах місцевого самоврядування. Дійсно, пайова участь була непоганим доповненням до бюджету розвитку, і, звісно, попрощатись з нею досить важко. Але доведеться. І в цій статті нагадаємо, чому так, та розкажемо, як все ж таки забезпечити належне утримання об'єктів благоустрою із залученням підприємств та установ населеного пункту. Тим паче вже весна — час подумати про наведення ладу на відповідних територіях.

Пайова участь у розвитку інфраструктури канула в Лету 30

Участь в утриманні об'єктів благоустрою 31

Головний редактор
Вітковська О. М.

Засновник і видавець газети
ТОВ «Видавнича група «АС»

Редакція:
а/с 110, м. Київ, 03186
тел.: +38 (067) 574-60-03

Електронна пошта:
bb@ibuhgalter.net
сайт: www.ibuhgalter.net

Електронна версія:
www.ibuhgalter.net

Відділ передплати:
тел. 0 800 300 395

Рестраційне свідоцтво:
КВ №20040-9840Р від 01.07.2013 р.

Передплатний індекс:
українська мова 68905

Ціна договірна

Періодичність виходу: 4 рази на місяць

© ТОВ «Видавнича група «АС»

Повне або часткове
відтворення авторських матеріалів,
розміщених у газеті
«Бухгалтерія: бюджет», допускається
тільки з письмового дозволу
ТОВ «Видавнича група «АС»

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: Є УТОЧНЕННЯ

Наказами МОН від 24.02.2023 р. № 201 та від 22.03.2023 р. № 333 внесено зміни до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН від 08.09.2020 р. № 1115 (далі — Положення № 1115).

Так, п. 7 Положення № 1115 доповнено **новими абз. 3 та 4** такого змісту: «Робота педагогічних працівників в умовах **дистанційного навчання** чи з використанням технологій дистанційного навчання може виконуватися **поза робочими приміщеннями чи територією закладу освіти, в будь-якому місці за вибором працівника**

відповідно до вимог статті 60² Кодексу законів про працю України. Різниця часу між тривалістю навчального заняття (академічна година) та тривалістю заняття, яке організовує педагогічний працівник у синхронному режимі, **є робочим часом педагогічного працівника** і використовується ним для підготовки до таких занять, забезпечення оцінювання навчальних досягнень учнів, проведення індивідуальних чи групових консультацій тощо».

Накази № 201 та № 333 набувають чинності з дня офіційного опублікування (на момент підготовки номера не опубліковано).

ЗМІНИ ДО ТИПОВИХ ФОРМ З ОБЛІКУ ЗАПАСІВ

У газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 5/2023, с. 3 ми коментували нові **форми для обліку та списання запасів та Порядок складання типових форм з обліку та списання запасів суб'єктами державного сектору** (далі — Порядок складання), затверджені наказом МФУ від 13.12.2022 р. № 431.

Наразі наказами МФУ від 23.02.2023 р. № 104 та від 15.03.2023 р. № 136 до них внесено коригуючі зміни.

1. Матеріальний звіт. Викладено в новій редакції п. 7 розд. I Порядку складання. Як і раніше, інформація про залишок запасів у місцях зберігання на початок і кінець місяця, про їх надходження та витрачання відображається в матеріальному звіті, який складається МВО в довільній формі. Але тепер уточнено, що матеріальний звіт складається, **якщо його складання передбачено розпорядчим документом, затвердженим керівником**. Крім того, з цієї норми **прибрали** слова про те, що матеріальний звіт подається до бухгалтерії в строки, передбачені графіком документообігу.

2. Опис карток. Новою редакцією п. 8 розд. I Порядку складання уточнено, що в разі необхідності суб'єкти державного сектору ведуть опис карток з обліку запасів, **якщо облік ведеться не в книгах, а на картках**, який складається в довільній формі. Прибрано слова про те, що необхідність ведення опису карток може бути передбачена графіком документообігу.

3. Акт приймання-передачі. Абзац 1 п. 1 гл. 1 розд. II Порядку складання наразі звучить так: «Акт приймання-передачі запасів застосовується для оформлення господарських операцій з безоплатного отримання та передачі ма-

теріальних цінностей, визнаних запасами (розподілення, внутрішнього переміщення (внутрівідомчої безоплатної передачі) матеріальних цінностей в межах органу, уповноваженого управляти об'єктами державної (комунальної) власності [раніше тут було зазначено слово «тощо», яке не мало сенсу, тому його прибрали]»).

4. Прибутковий ордер. Пункт 1 гл. 3 розд. II Порядку складання викладено в такій редакції: «Прибутковий ордер **може застосовуватися [раніше тут було зазначено «застосовується»]** для оформлення господарських операцій з отримання матеріальних цінностей, які надходять від постачальників [раніше тут було зазначено «за відсутності первинних документів від постачальника», **наразі ці слова прибрали**] або від переробників з переробки на стороні, оприбуткування матеріальних цінностей, які відповідають критеріям визнання запасів, але раніше не були відображені в балансі, а також отриманих від ліквідації та розбирання необоротних активів».

5. Накладна-вимога. Новим реченням п. 1 гл. 5 розд. II Порядку складання встановлено, що в накладній-вимозі сума податку на додану вартість зазначається суб'єктами державного сектору, які є платниками податку на додану вартість, у разі відпуску матеріальних цінностей стороннім організаціям.

6. По тексту Порядку складання слова «кількісному та вартісному вимірах» замінено словами «натуральному та грошовому вимірникам».

Накази № 104 та № 136 набувають чинності з дня офіційного опублікування (на момент підготовки номера не опубліковано).

КОШТИ МАТРЕЗЕРВУ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ І ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ТЕПЕР І ДЛЯ ПУНКТИВ НЕЗЛАМНОСТІ

Постановою КМУ від 24.03.2023 р. № 258 внесено зміни до п. 12 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою КМУ від 30.09.2015 р. № 775.

Встановлено, що кошти матеріального резерву спрямовуються також на розгортання та забезпечення діяльності пунктів незламності в разі загрози та/або виникнення надзвичайних ситуацій.

Постанова № 258 набрала чинності **29.03.2023 р.**

ПЕРЕДПЛАТНИКА для консультацій
У КВІТНІ 2023 РОКУ

1137

МІСЦЕВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ТА МІСЦЕВІ ГАРАНТІЇ: Є ЗМІНИ

Місцеві запозичення Постановою КМУ від 17.03.2023 р. № 234 внесено зміни до Порядку здійснення місцевих запозичень, затвердженого постановою КМУ від 26.02.2011 р. № 110 (далі — Порядок № 110).

1. Уточнено, що **істотні умови запозичення** — це вид, розмір, валюта, строк, відсотки за користування запозиченням та строки їх сплати, **включаючи відсотки в разі прострочення та/або відстрочення виконання зобов'язання щодо повернення запозичення/окремої його частини, розмір комісій, адміністративних платежів та інших платежів, які підлягають сплаті відповідно до умов кредитного договору (договору позики), розмір неустойки, штрафів, пені чи інших санкцій за порушення зобов'язань за запозиченням**, а також розмір основної суми боргу (абз. 4 п. 4 Порядку № 110).

2. Як і раніше, обсяг та умови здійснення запозичення (реструктуризації боргових зобов'язань) погоджуються Мінфіном. Але тепер уточнено, що для отримання погодження ВР АРК, обласна чи міська рада надсилає Мінфіну **повідомлення в паперовій або електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису** відповідно до Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронні довірчі послуги» (абз. 1 п. 6 Порядку № 110).

3. Є уточнення в переліку документів, які додаються до повідомлення, зокрема, це:

- розрахунки і обґрунтування здійснення запозичення з урахуванням вимог ч. 3 ст. 18 та 74 Бюджетного кодексу України (за формою, затвердженою Мінфіном);
- розрахунок середньорічного обсягу доходів загального фонду місцевого бюджету, які надійшли за три попередні бюджетні періоди, що передують прийняттю рішення ВР АРК, обласної чи міської ради про здійснення місцевого запозичення, без урахування доходів, визначених пп. 1 і 1¹ ч. 1 ст. 64, п. 1 ч. 1 ст. 66 Бюджетного кодексу України, та міжбюджетних трансфертів (за формою, затвердженою Мінфіном);
- у разі здійснення запозичення шляхом отримання позики — засвідчена копія листа-пропозиції фінансової установи, яка надає позику.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Надсилання до Мінфіну документів, передбачених цим пунктом, у паперовій формі здійснюється разом з електронним носієм інформації, на якому записано файли цих документів у форматі PDF та/або Microsoft Excel. Також можливе надсилання до Мінфіну документів, передбачених цим пунктом, в електронній формі у форматі PDF та/або Microsoft Excel.

У разі здійснення кількох запозичень за кожним запозиченням подається окреме письмове повідомлення з додаванням усіх документів, передбачених п. 6 Порядку № 110.

4. Визначено, що за наявності підстав для вмотивованої відмови Мінфіну ВР АРК, обласна чи міська рада протягом 15 календарних днів усуває недоліки відповідно до зауважень

Мінфіну та коригує в разі потреби обсяг зобов'язань за запозиченнями, які виражені в іноземній валюті. Мінфін розглядає відповідні документи протягом місяця з дати їх отримання.

У разі неотримання відповіді у встановлений строк подане заявником повідомлення про погодження обсягу та умов здійснення запозичення (реструктуризації боргових зобов'язань) залишається без розгляду.

Місцеві гарантії Постановою КМУ від 17.03.2023 р. № 234 також внесено зміни до Порядку надання місцевих гарантій, затвердженого постановою КМУ від 14.05.2012 р. № 541 (далі — Порядок № 541).

1. Уточнено, що **умови надання кредиту (позики)** — це обсяг, строк, відсотки за користування кредитом (позикою) та строки їх сплати, **включаючи відсотки у разі прострочення та/або відстрочення виконання зобов'язання щодо повернення кредиту (позики)/ окремої його частини, розмір комісій, адміністративних платежів та інших платежів, які підлягають сплаті відповідно до умов кредитного договору (договору позики), розмір неустойки, штрафів, пені чи інших санкцій за порушення зобов'язань за кредитним договором (договором позики)** (абз. 4 п. 2 Порядку № 541).

2. Так само ВР АРК, обласна чи міська рада, що має намір надати місцеву гарантію, надсилає Мінфіну повідомлення в **паперовій або електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису** відповідно до Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронні довірчі послуги» (абз. 1 п. 4 Порядку № 541).

3. Уточнено, що до повідомлення додається, зокрема, розрахунок середньорічного обсягу доходів загального фонду місцевого бюджету, які надійшли за три попередніх бюджетних періоди, що передують прийняттю рішення ВР АРК, обласної чи міської ради про надання місцевої гарантії, без урахування доходів, визначених пп. 1 і 1¹ ч. 1 ст. 64, п. 1 ч. 1 ст. 66 Бюджетного кодексу України, та міжбюджетних трансфертів (за формою, затвердженою Мінфіном), та які заплановано спрямовувати на погашення основної суми місцевого боргу протягом усього періоду його погашення, а також на здійснення платежів, пов'язаних з виконанням гарантійних зобов'язань АРК, обласної ради чи міської територіальної громади, з урахуванням вимог ч. 15 ст. 17 Бюджетного кодексу України.

Умови до формату документів такі ж самі, як і для місцевих запозичень (див. вище).

4. Встановлено, що за наявності підстав для вмотивованої відмови Мінфіну ВР АРК, обласна чи міська рада протягом 15 календарних днів усуває недоліки відповідно

до зауважень Мінфіну. Мінфін розглядає відповідні документи протягом місяця з дати їх отримання.

У разі неотримання відповіді у встановлений строк подане заявником повідомлення про погодження обсягу

та умов здійснення запозичення (реструктуризації боргових зобов'язань) залишається без розгляду.

Постанова № 234 набрала чинності з дня офіційного опублікування — **22.03.2023 р.**

ЛІЧИЛЬНИК Е-ДЕКЛАРАЦІЙ ПОСАДОВЦІВ: ДЛЯ ЧОГО НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВІД НАЗК?

НАЗК запустило лічильник подання декларацій за **2021 рік**. Він відображає статистику даних про кількість поданих публічними службовцями декларацій за 2021 рік. Щопонеділка дані оновлюються, аби можна було бачити динаміку декларування. Про це агентство повідомило на власному офіційному веб-сайті 14.03.2023 р.

Однак панікувати не слід. Подання е-декларацій і **досі носить добровільний характер**. І новий інструмент наразі носить суто статистичний характер, адже досить велика кількість посадовців продовжує подавати декларації за відповідний звітний період, не чекаючи припинення воєнного стану.

Нагадаємо: 07.03.2022 р. набрав чинності Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану

або стану війни» від 03.03.2022 р. № 2115-IX, яким передбачено, що особи, діяльність яких пов'язана з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або з іншою діяльністю, зазначеною у п.п. «а» та «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII (далі — Закон № 1700), а також які перебувають на посадах, зазначених у п. 1, п.п. «а» та «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону № 1700, декларації подають **протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни** за весь період обов'язку подати документи.

Втім, наразі, за повідомленням НАЗК, повернення обов'язку декларування вимагають і час, і міжнародна спільнота. Тож про зміни в цьому питанні триматимемо вас у курсі.

КОНКУРСИ НА ВИЗНАЧЕННЯ УПРАВИТЕЛІВ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ ВІДТЕРМІНОВАНО ДО ЗАКІНЧЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

Законом України від 24.02.2023 р. № 2954-IX з урахуванням обставин воєнного стану внесено зміни до п. 6 розд. VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 р. № 2189-VIII (далі — Закон № 2189).

Так, встановлено: якщо конкурс з призначення управителя багатоквартирного будинку не було проведено до 1 травня 2021 року (строк, який передбачався старою редакцією), виконавчий орган відповідної місцевої ради (або інший орган — суб'єкт владних повноважень, якому делеговані функції із здійснення управління об'єктами житлово-комунального господарства, забезпечення їх утримання та ефективної експлуатації, необхідного рівня та якості послуг) **зобов'язаний не пізніше шести місяців з дня припинення або скасування воєнного стану** оголосити і провести такий конкурс з призначення управите-

ля багатоквартирного будинку в будинках, **в яких станом на дату, що передує двом місяцям до запланованої дати оголошення конкурсу, не створено об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, співвласниками не прийнято рішення про форму управління багатоквартирним будинком та не оголошено і не проведено такий конкурс** відповідно до п. 5 ст. 13 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» від 14.05.2015 р. № 417-VIII та абз. 1 п. 6 розд. VI Закону № 2189.

Втім, чи можуть ради проводити такі конкурси зараз у добровільному, а не обов'язковому порядку, ми додатково з'ясуємо в профільного міністерства.

Закон № 2954 набрав чинності з дня, наступного за днем опублікування, тобто 23.03.2023 р. .

3 ПОЗНАЧКОЮ «ТЕРМІНОВО»

Заклад вищої освіти поряд з ліцензованими освітніми послугами надає інші послуги, які не підлягають ліцензуванню: чи звільняються такі послуги від оподаткування ПДВ?

Заклад вищої освіти має ліцензію щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти за першим, другим і третім рівнями, на підготовку іноземних громадян за акредитованими напрямами підготовки (спеціальностями), на підвищення кваліфікації за акредитованими напрямами (спеціальностями). Водночас заклад проводить спеціальні курси (у тому числі довузівської підготовки), семінари, тренінги, стажування, підвищення професійної компетентності, які **не потребують ліцензування**. Чи є такі послуги звільненими від оподаткування ПДВ на підставі *п.п. 197.1.2 ПКУ*?

Освітня **послуга** — це комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання. Таке визначення наведено в *п. 18 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII*.

За загальним правилом **постачання послуг**, місце постачання яких розташоване на митній території України, є **об'єктом оподаткування ПДВ** (*п.п. «б» п. 185.1 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI*, далі — *ПКУ*).

Водночас відповідно до *п.п. 197.1.2 ПКУ* звільняються від оподаткування операції з постачання **послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами**, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що **мають ліцензію на постачання таких послуг**, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках. До таких послуг належать послуги, визначені у *п.п. «а»–«й» п.п. 197.1.2 ПКУ*, зокрема:

- послуги з усіх видів освітньої діяльності, які постачаються закладами вищої освіти, у тому числі для здобуття іншої вищої та післядипломної освіти (*п.п. «г» п.п. 197.1.2 ПКУ*);
- послуги з довузівської підготовки (*п.п. «и» п.п. 197.1.2 ПКУ*).

В *ІПКГУДПС у Дніпропетровській області від 05.12.2022 р. № 2121/ІПК/04-36-04-03-10* (див. на с. 8) податківці роз'яснюють, що режим звільнення від оподаткування ПДВ, визначений *п.п. «г» та «и» п.п. 197.1.2 ПКУ*, поширюється на операції з постачання послуг з усіх видів освітньої діяльності, які постачаються закладами вищої освіти, за умови, що такі заклади здійснюють діяльність з надання освітніх послуг **на підставі ліцензії**, виданої Міністерством освіти.

Тож, на думку податківців, якщо ліцензія не передбачає надання послуг з проведення спеціальних курсів (у тому числі довузівської підготовки), семінарів, тренінгів, стажування, підвищення професійної компетентності, які надаються закладом вищої освіти, дія *п.п. 197.1.2 ПКУ* на операції з надання таких послуг не поширюється, та **такі послуги підлягають оподаткуванню на загальних підставах**.

Світлана Куртенок, консультант газети

У педагога стаж роботи в Білорусі: чи зараховувати до педагогічного стажу?

Педагог має стаж роботи вчителем у Білорусі у 2001–2009 рр. Чи можна зарахувати такий період роботи до стажу, що дає право на надбавку за вислугу років?

Порядок виплати надбавок за вислугу років педагогічним та науково-педагогічним працівникам навчальних закладів і установ освіти затверджено постановою *КМУ від 31.01.2001 р. № 78* (далі — *Порядок № 78*). Дія зазначеного Порядку поширюється на працівників, які обіймають посади згідно з переліком, затвердженим постановою *КМУ від 14.06.2000 р. № 963*, і на яких поширюються умови оплати праці працівників навчальних закладів і установ освіти.

Відповідно до *п. 3 Порядку № 1078* час роботи на посадах педагогічних та науково-педагогічних працівників **за межами України** зараховується до стажу педагогічної роботи, **якщо міжнародними угодами (договорами) передбачено зарахування роботи до стажу, необхідного для призначення трудових пенсій**.

При відповіді за це запитання читача *МОН у листі від 03.03.2023 р. № 1/3131-23* значило таке.

 ЦИТАТА. «Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі — Закон) встановлено, що **страховий стаж** — це період (строк), протягом якого особа підлягала державному соціальному страхуванню, якою або за яку сплачувався збір на обов'язкове державне пенсійне страхування згідно із законодавством, що діяло раніше, та/або підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню згідно із цим Законом і за який сплачено страхові внески. Згідно з частиною другою статті 4 Закону **якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про пенсійне забезпечення, то застосовуються норми міжнародного договору.**

Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення ратифіковано Законом України № 546/96-ВР від 22.11.1996 .

(витяг з листа МОН від 03.03.2023 р. № 1/3131-23)

І хоча прямої відповіді на питання МОН не надало, із зазначеного випливає, що стаж роботи вчителем у Білорусі у 2001–2009 рр. **можна зарахувати** до стажу, що дає право на виплату надбавки а вислугу років, на підставі Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення, ратифікованої Законом України № 546/96-ВР від 22.11.1996 р., яка поки що **не денонсована.**

Так само фахівець Мінмолодьспорту роз'яснює, що стаж роботи тренером-викладачем у Білорусі може бути зараховано до стажу, що дає право тренеру-викладачу на надбавку за вислугу років (див. матеріал у наступному номері газети).

 Алла Головка, експерт газети

 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112_678#Text

Несвоєчасна сплата ПДФО та ВЗ: чи є строк давності за порушення?

При перевірці ДПС виявила в нашій установі несвоєчасне перерахування до бюджету у 2017–2018 рр. податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору (ВЗ), за що на нас накладено штраф. Чи правомірно це, адже вже минуло більше 1095 днів строку давності?

Накладення штрафу за порушення, здійснені у 2017–2018 рр., **правомірне.** Річ у тім, що наразі перебіг строків давності, встановлених п. 102.1 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі — ПКУ), **призупинено.**

Спочатку призупинення строків давності, передбачених ст. 102 ПКУ, було регламентовано п. 52² підрозд. 10 розд. XX ПКУ — на період з 18.03.2020 р. по останній календарний день місяця (включно), в якому завершується **дія карантину.** Нагадаємо, що карантин триває і досі — наразі до 30.04.2023 р.

Але до карантину приєднався **воєнний стан.** У зв'язку з чим п. 2 розд. II Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2120-IX (далі — Закон № 2120) на період воєнного стану та особливого періоду **зупинено** дію п. 52² підрозд. 10 розд. XX ПКУ.

Натомість п. 3 Закону № 2120 додано до ПКУ новий п. 102.9, яким передбачено, що на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану **зупиняється** перебіг строків, встановлених ПКУ.

 ДО ВІДОМА. Сплата **ЄСВ не має строку давності.** Відповідно до ч. 16 ст. 25 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI (далі — Закон про ЄСВ) **строк давності** щодо нарахування, застосування та стягнення сум недоїмки, штрафів та нарахованої пені **не застосовується.** Водночас відповідно до п. 9²¹ розд. VIII Закону про ЄСВ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом трьох місяців після його припинення чи скасування **не застосовуються штрафи**, передбачені ч. 11 ст. 25 Закону про ЄСВ.

 Людмила Балла, експерт газети

Допомога від Центру зайнятості не враховується при порівнянні з МЗП!

Працівника прийнято на роботу 23.02.2023 р. та нараховано зарплату за фактично відпрацьований час у розмірі 891,00 грн. До прийняття на роботу (по 22.02.2023 р.) дана особа перебувала на обліку в Центрі зайнятості та отримала допомогу по частковому безробіттю пропорційно дням перебування на обліку в лютому 2023 року в розмірі 2080,00 грн. Чи враховується така допомога до доходу, який порівнюється з мінзарплатою (МЗП) з метою доплати до МЗП?

Правила, встановлені ст. 3¹ Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР, поширюються **лише на трудові відносини, в яких перебуває особа на даний період часу**. І лише в межах цих трудових відносин необхідно виконувати вимогу про те, що розмір заробітної плати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір МЗП (у 2023 році — 6700,00 грн). Ніяким чином не впливає на розрахунок доплати до МЗП за поточним місцем роботи інший дохід, навіть, якщо в поточному місяці до прийняття на роботу особа:

- працювала в іншого роботодавця та була звільнена або продовжує працювати та отримувати дохід (основні місце роботи або сумісництво);
- отримувала допомогу по частковому безробіттю чи інші види допомоги.

Отже, зарплату, яку потрібно порівняти з МЗП, встановлюємо тільки за поточним місцем роботи і не беремо до порівняння доходи за іншими місцями роботи (там порівняння з МЗП відбувається окремо) або допомогу, отриману до прийняття на роботу.

Оскільки працівник прийнятий на роботу посеред місяця, то лютий 2023 року ним відпрацьовано не повністю. Визначаємо МЗП пропорційно відпрацьованим у лютому дням:

$$6700,00 \text{ грн} : 20 \text{ р. дн.} \times 4 \text{ р. дн.} = 1340,00 \text{ грн.}$$

Зарплата працівника (891,00 грн) менше за МЗП (1340,00 грн), тому визначаємо доплату до МЗП: 449,00 грн (1340,00 грн – 891,00).

Як бачимо, допомогу по частковому безробіттю не беремо до уваги при порівнянні з МЗП.

Людмила Балла, експерт газети

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Щодо порядку оподаткування ПДВ операцій з надання освітніх послуг

Індивідуальна податкова консультація від 05.12.2022 р. № 2121/ПК/04-36-04-03-10

Головне управління ДПС у Дніпропетровській області розглянуло звернення Університету щодо порядку оподаткування податком на додану вартість (далі — ПДВ) операцій з надання освітніх послуг та, керуючись статтею 52 глави 3 розділу II Податкового кодексу України (далі — ПКУ), повідомляє.

Як зазначено у зверненні, Університет має ліцензію щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти по першому, другому і третьому рівні, на підготовку іноземних громадян за акредитованими напрямами підготовки (спеціальностями), на підвищення кваліфікації за акредитованими напрямами (спеціальностями).

Університет просить надати індивідуальну податкову консультацію з наступного питання:

чи звільняються від оподаткування у загальнозстановленому порядку суми оплати за проведення спеціальних курсів (в тому числі довузівської підготовки), семінарів, тренінгів, стажування, підвищення професійної компетентності, які не потребують ліцензування?

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються нормами ПКУ (пункт 1.1 статті 1 розділу I ПКУ).

Відповідно до пункту 5.3 статті 5 розділу I ПКУ інші терміни, що застосовуються у ПКУ і не визначаються ним, використовуються у значенні, встановленому іншими законами.

Основні засади функціонування системи вищої освіти регулюються законами України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII «Про освіту» (далі — Закон № 2145) і від 1 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» (далі — Закон № 1556).

Пунктом 7 частини першої статті 1 Закону № 1556 визначено, що заклад вищої освіти — окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття осо-

бами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Освітня діяльність — діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті (підпункт 17 частини першої статті 1 Закону № 2145).

Освітня послуга — комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання (підпункт 18 частини першої статті 1 Закону № 2145).

Правові основи оподаткування ПДВ встановлено розділом V та підрозділом 2 розділу XX ПКУ.

Згідно з підпунктами «а» і «б» пункту 185.1 статті 185 розділу V ПКУ об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з постачання товарів/послуг, місце постачання яких відповідно до статті 186 розділу V ПКУ розташоване на митній території України.

Під постачанням послуг розуміється будь-яка операція, що не є постачанням товарів, чи інша операція з передачі права на об'єкти права інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав стосовно таких об'єктів права інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються в процесі вчинення певної дії або провадження певної діяльності (підпункт 14.1.185 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ).

Перелік операцій, які звільняються від оподаткування ПДВ, визначено статтею 197 розділу V ПКУ.

Відповідно до підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ звільняються від оподаткування операції з постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, у тому числі постачання послуг з дистанційного навчання

в мережі Інтернет, у разі, якщо мережа Інтернет використовується виключно як засіб комунікації між викладачем і слухачем, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

До таких послуг належать послуги, визначені у підпунктах «а»–«й» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ, зокрема послуги з усіх видів освітньої діяльності, які постачаються закладами вищої освіти, у тому числі для здобуття іншої вищої та післядипломної освіти (підпункт «г» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ), та послуги з довузівської підготовки (підпункт «и» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ).

Режим звільнення від оподаткування ПДВ, визначений підпунктами «г» та «и» підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ, поширюється на операції з постачання послуг з усіх видів освітньої діяльності, які постачаються закладами вищої освіти, у тому числі і для здобуття іншої вищої освіти та післядипломної освіти, та довузівської підготовки, за умови, що такі заклади здійснюють діяльність з надання освітніх послуг на підставі ліцензії, виданої Міністерством освіти і науки України.

Якщо ліцензія Міністерства освіти і науки України на надання освітньої діяльності не передбачає надання послуг з проведення спеціальних курсів (в тому числі довузівської підготовки), семінарів, тренінгів, стажування, підвищення професійної компетентності, які надаються Університетом, дія підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ на операції з надання таких послуг не поширюється, та такі послуги підлягають оподаткуванню на загальних підставах.

Індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію (пункт 52.1 статті 52 глави 3 розділу II ПКУ).

Б

 Місцеве самоврядування

ПРИЙНЯТТЯ НА ПОСАДИ В ОМС БЕЗ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СТРОКОВИЙ ХАРАКТЕР РОБОТИ — НЕ ПЕРЕПОНА ДЛЯ СТАТУСУ ПОСАДОВОЇ ОСОБИ

Людмила Линник,
юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до листа НАДС від 06.03.2023 р. № 947/10.3-23; документ див. на с. 13)

СТРОКОВИЙ ДОГОВІР: ЯК БУЛО ДО 20.05.2022 р.

Нагадаємо, що 20.05.2022 р. набрав чинності Закон № 2259¹ (детальніше див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 19/2022, с. 10). Окремий блок змін було присвячено **спрощенню процедури призначення на посади, для зайняття яких передбачено конкурсний відбір, у тому числі на посади в ОМС**. Так, встановлена можливість прийняття без конкурсу, але трудові відносини **носять строковий характер**. Відповідні зміни внесено до Закону № 389².

Однак пам'ятаємо, що і до 20.05.2022 р. прийняття на посади в ОМС без конкурсу було можливим у певних випадках, передбачених Законом про службу в ОМС³. Детально ми їх розглядали в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 45/2020, с. 24, газеті «Місцева рада», № 1/2018, с. 12 та № 3/2022, с. 18. Коротко нагадаємо.

Посада не вакантна Відповідно до абз. 3 ст. 7 Закону про службу в ОМС на посадових осіб місцевого самоврядування поширюється дія законодавства України про працю. Можливість укладання строкового трудового договору передбачена законодавством України про працю, а саме ч. 2 ст. 23 КЗпП⁴. У ній сказано, що строковий трудовий договір укладають, коли трудові відносини **не можна встановити на невизначений строк**.

ЦИТАТА. «Строковий трудовий договір укладається у випадках, коли трудові відносини не можуть бути встановлені на невизначений строк з урахуванням характеру наступної роботи, або умов її виконання, або інтересів працівника та в інших випадках, передбачених законодавчими актами.

(ч. 2 ст. 23 КЗпП)

Роз'яснення понять «характер наступної роботи», «умови її виконання» містяться в листі Мінпраці від 03.02.2003 р. № 06/2-4/13. Зокрема, «характер майбутньої роботи» в цьому випадку означає, що робота не може бути постійною, а є такою, що виконується протягом певного строку. Під «умовами виконання» роботи розуміються такі обставини, за яких трудові відносини не можуть бути встановлені на невизначений термін, навіть коли сама робота за характером є постійною. **Зокрема**, йдеться про прийняття на роботу особи **для заміщення тимчасово відсутнього працівника, за яким відповідно до закону зберігається це робоче місце**.

Тож, якщо посада **НЕ** вакантна, то ч. 5 ст. 10 Закону про службу в ОМС надає **можливість** прийняти на час **відсутності (відпустки)** посадових осіб **для виконання їх повноважень** осіб за строковим трудовим договором (контрактом).

ЦИТАТА. «На час відсутності (відпустки) посадових осіб органів місцевого самоврядування (крім виборних посад) для виконання їх повноважень можуть прийматися на службу особи за строковим трудовим договором (контрактом)».

(ч. 5 ст. 10 Закону про службу в ОМС)

При цьому таке прийняття може відбуватися без конкурсу. На це свого часу звертало увагу НАДС у листі від 26.10.2017 р. № 8793/13-17 (див. газету «Місцева рада», № 1/2018, с. 12) та повторило у повідомленні на власному веб-сайті⁵ на початку війни ще до змін у Законі № 389.

Також в листі від 26.10.2017 р. № 8793/13-17 (див. газету «Місцева рада», № 1/2018, с. 12) з посиланням на Методичні рекомендації

¹ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12.05.2022 р. № 2259-IX.

² Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII.

³ Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 р. № 2493-III.

⁴ Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р.

⁵ <https://nads.gov.ua/news/informuyemoshchodo-mozhlivosti-priznachiti-pracivnika-na-chas-vidсутnosti-vidпустki-posadovih-osib-organiv-miscevogo-samovryaduvannya>

6
Порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців, затверджений постановою КМУ від 15.02.2002 р. № 169.

щодо особливостей прийняття (обрання) на службу посадових осіб органів місцевого самоврядування (додаток № 1 до листа Голодержслужби від 06.02.2002 р. № 42/621) НАДС зазначало, що особи, прийняті на роботу на умовах строкового трудового договору (контракту), **не набувають статусу посадових осіб місцевого самоврядування**, а отже:

- не складають Присягу;
- їм не встановлюють ранг;
- період роботи за контрактом не зараховується до стажу служби в ОМС чи стажу держслужби (з метою виплати надбавки за вислугу років). Крім того, вони не мають права на надбавку за вислугу років як посадові особи ОМС, оскільки такими не є.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Зазначимо, що **законодавчо «ненабуття» такими тимчасовими працівниками статусу посадових осіб не закріплено**. Як і процедури укладання строкового договору — за конкурсом чи без. Але оскільки при прийнятті без конкурсу ланцюг прийняття саме посадової особи порушено, то з НАДС ми загалом у цьому питанні не сперечалися.

Але в матеріалах та, консультуючи читачів, ми не рекомендували строковий договір застосовувати для довготривалих трудових відносин з працівником в ОМС. Натомість за тривалої

відсутності основного працівника, як то відпустка для догляду за дитиною до 3 (б) років, радили проводити конкурс відповідно до Порядку № 169⁶. Оскільки посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в ОМС, має відповідні **посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій** і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету (ст. 2 Закону про службу в ОМС).

Посада вакантна А от коли посада **вакантна**, то приймати особу за строковим договором (без проведення конкурсу), керуючись ч. 5 ст. 10 Закону про службу в ОМС, **взагалі не можна**. Рішення про призначення на цю посаду особи могло бути ухвалено **тільки за результатами конкурсу**. Це підкреслювало і НАДС у листі від 09.02.2018 р. № 1125/13-18 (див. газету «Місцева рада», № 1/2018, с. 12).

Тож одна справа — строковий договір на місяць для виконання термінової роботи, а інша — це виконання посадових обов'язків тривалий час з наділенням обсягом усіх прав і повноважень та за мінусом відповідальності за їх реалізацію (корупційні правопорушення, подання декларації тощо).

Та, як ми вже зазначили вище, така позиція була до змін у законодавстві в період воєнного стану. Якої думки дотримується НАДС з урахуванням змін до Закону № 389, ми і вирішили з'ясувати. Відповідь — у листі, що коментується. Тож далі — детальніше.

ПРИЙНЯТТЯ НА ПОСАДУ БЕЗ КОНКУРСУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Оновленим абз. 3 ч. 9 ст. 9 Закону № 389 передбачено, що в період дії воєнного стану сільський, селищний, міський голова може **призначати осіб на посади** та звільняти з посад в ОМС **у порядку, визначеному ч. 5, б ст. 10 цього Закону**.

Свою чергою відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 посадові особи ОМС **призначаються на посади** сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради **без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачена законом**, на підставі:

- **поданої заяви;**
- заповненої **особової картки** встановленого зразка;
- та документів, що підтверджують наявність у таких осіб **громадянства України, освіти та досвіду роботи** згідно з вимогами законодавства, встановлени-

ми щодо відповідних посад. Щодо переліку документів, які подають такі особи, НАДС видало **роз'яснення від 25.10.2022 р. № 161 р/з** (детальніше див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 41/2022, с. 9).

Тобто йдеться **про відміну на час воєнного стану конкурсного відбору** щодо працівників, **для яких він законодавчо передбачений** при призначенні на посаду.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! До посадових осіб, для прийняття на посади яких конкурсного відбору не передбачалось профільним законодавством (наприклад, виборні посади в ОМС), дана норма **не застосовується**. Вони і надалі призначаються на посади **за раніше визначеними процедурами**.

Між тим, призначені без конкурсу під час воєнного стану **особи приймаються за стро-**

ковим трудовим договором, адже після припинення чи скасування воєнного стану, але не пізніше 6 місяців з дня його припинення, за відповідними посадами **оголошується конкурс**. граничний строк перебування особи на відповідній посаді, призначення на яку відбулося під час дії воєнного стану, **становить не більше 12 місяців** після припинення чи скасування воєнного стану (ч. 5, абз. 2 ч. 7 ст. 10 Закону № 389). Вони **не можуть бути переведені на посади** в ОМС, що підкреслило НАДС у роз'ясненні від 25.10.2022 р. № 161 п/з.

Тож що маємо в підсумку? Прийняття **без конкурсу та строковий характер роботи**. І, враховуючи всі попередні роз'яснення НАДС щодо строкових договорів в ОМС, звісно, виникає питання, чи застосовні вони в даному випадку. Адже Закон № 389 не уточнює, про яку посаду йдеться — вакантну чи ні.

Між тим, як зазначає НАДС у коментованому листі, законодавство про місцеве самоврядування та держслужбу не містить поняття «вакантна посада». Однак ОМС не працюють безконтрольно. Вони мають структуру, затверджену відповідною радою, та штатний розпис.

Тож в узагальнюючому розумінні та з аналізу норм законодавства про зайнятість, на думку агентства, **вакантною є посада в ОМС**, що наявна в структурі та штатному розписі виконавчих органів ради, апарату ради та її виконавчого комітету, з установленими відповідно до законодавства посадовими повноваженнями щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій та **на яку не укладено трудовий договір**.

Водночас Закон про службу в ОМС не встановлює критерії, строки та умови, за наявності яких може бути ухвалено рішення про строкове призначення на період тимчасової відсутності посадової особи місцевого самоврядування, за якою зберігається посада в ОМС, **а лише ч. 5 ст. 10 надає право** сільському, селищному, міському голові, голові районної, районної у місті, обласної ради на час відсутності (відпустки) посадових осіб ОМС (крім виборних посад) **приймати на службу** осіб за строковим трудовим договором (контрактом).

Отже в обох випадках йдеться про прийняття на службу в ОМС, про прийняття на посаду.

Слід зауважити, що НАДС у коментованому листі зробило досить суттєвий аналіз норм законодавства, що регулює трудові відносини в ОМС щодо статусу посадової особи в цих органах взагалі.

Так, відповідно до ст. 3 Закону про службу в ОМС **посадами в ОМС є**, зокрема, посади, на які **особи призначаються** сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради **на конкурсній основі чи за іншою процедурою**, передбаченою законодавством України.

Статтею 11 Закону про службу в ОМС визначено, що громадяни України, які вперше приймаються на службу в ОМС (за винятком посад, зазначених в абз. 2 ч. 1 ст. 10 Закону про службу в ОМС), у день прийняття відповідного рішення складають Присягу. Посадова особа місцевого самоврядування, яка вперше приймається на службу в ОМС, вважається такою, що вступила на посаду, з моменту складення Присяги.

Статтею 14 Закону про службу в ОМС встановлюється сім категорій посад в ОМС. Віднесення посад ОМС, не зазначених у ст. 14 Закону про службу в ОМС, до відповідної категорії посад в ОМС здійснюється Кабміном за поданням керівників відповідних ОМС. У межах встановленої категорії присвоюється ранг посадової особи ОМС відповідно до ст. 15 Закону про службу в ОМС. Відповідно до ч. 6 ст. 15 Закону про службу в ОМС ранги присвоюються одночасно з обранням (прийняттям) на службу в ОМС або обранням (призначенням) на вищу посаду.

 ДО ВІДОМА. З аналізу зазначених норм та норм ст. 2 Закону про службу в ОМС НАДС дійшло висновку, що посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка обіймає посаду в ОМС, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій, отримує заробітну плату за рахунок коштів місцевого бюджету, склала Присягу посадової особи місцевого самоврядування та якій присвоєно відповідний ранг.

Нагадаємо, що працівників ОМС умовно поділяють на три групи, для яких передбачені свої особливості оплати праці та прийняття на роботу. Це, зокрема, **посадові особи** ОМС, з визначенням яких ми розібрались вище, службовці та робітники. При цьому здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій притаманне лише посадовим особам.

Законом № 389 наразі відповідному сільському, селищному, міському голові надано право приймати без конкурсу на посади в ОМС, для яких в мирний час передбачена конкурсна процедура прийняття. Законом також встановлено строковий характер такої роботи і не ви-

значено, які посади мають на увазі — вакантні чи ні. Рішення про прийняття працівників і на ті, і на інші посади ухвалює голова.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Тож, якщо особа приймається на посаду саме посадової особи,

то вона **має набувати всіх відповідних атрибутів: статус посадової особи ОМС, складання Присяги, присвоєння рангу.** Відповідно, буде отримувати надбавку за вислугу років.

ДОКУМЕНТ, ЩО КОМЕНТУЄТЬСЯ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Щодо прийняття посадових осіб ОМС у період воєнного стану

Лист від 06.03.2023 р. № 947/10.3-23

Людмилі Линник

НАДС в межах повноважень розглянув <...> звернення <...> .

Відповідно до статті 6 Закону України від 7 червня 2001 року № 2493-III «Про службу в органах місцевого самоврядування» (далі — Закон № 2493) консультативне та методичне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань державної служби з урахуванням вимог чинного законодавства про місцеве самоврядування в Україні.

Згідно зі статтею 1 Закону № 2493 служба в органах місцевого самоврядування — це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом.

Статтею 2 Закону № 2493 передбачено, що посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Відповідно до статті 3 Закону № 2493 посадами в органах місцевого самоврядування є, зокрема посади, на які особи призначаються сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Статтею 11 Закону № 2493 визначено, що громадяни України, які вперше приймаються на службу в органи місцевого самоврядування (за винятком посад, зазначених в абзаці другому частини першої статті 10 Закону № 2493), у день прийняття відповідного рішення складають Присягу.

Посадова особа місцевого самоврядування, яка вперше приймається на службу в органи місцевого самоврядування, вважається такою, що вступила на посаду, з моменту складення Присяги.

Згідно зі статтею 14 Закону № 2493 в органах місцевого самоврядування встановлено сім категорій посад.

Віднесення інших посад органів місцевого самоврядування, не зазначених у цій статті, до відповідної категорії посад в органах місцевого самоврядування здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням керівників відповідних органів місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 15 Закону № 2493-III при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування присвоюються ранги у межах відповідної категорії посад.

Ранги присвоюються відповідно до займаної посади, рівня професійної кваліфікації, результатів роботи.

Враховуючи викладене, посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка займає посаду в органі місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій, отримує заробітну плату за рахунок коштів місцевого бюджету, склала Присягу посадової особи місцевого самоврядування і їй присвоєно відповідний ранг.

Відповідно до абзацу п'ятого частини першої статті 10 Закону № 2493 прийняття на службу в органи місцевого самоврядування на посади керівника секретаріату (керуючого справами) районної, обласної ради, керуючого справами виконавчого апарату обласних і районних рад, керівників відділів, управлінь та інших працівників органів місцевого самоврядування шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Частинами другою, п'ятою статті 10 Закону № 2493 встановлено, що проведення конкурсу, випробування та стажування при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється в порядку, визначеному законодавством України про державну службу.

На час відсутності (відпустки) посадових осіб органів місцевого самоврядування (крім виборних посад) для вико-

нання їх повноважень можуть прийматися на службу особи за строковим трудовим договором (контрактом).

Згідно з пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 року № 246 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби» Порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169 (далі — Порядок № 169), застосовується під час прийняття на службу в органи місцевого самоврядування відповідно до Закону № 2493.

Згідно із пунктом 6 Порядку № 169 умови проведення конкурсу в окремому державному органі відповідно до Порядку № 169 визначаються його керівником, який призначає на посади та звільняє з посад державних службовців.

Рішення про проведення конкурсу приймається керівником органу за наявності вакантної посади державного службовця.

Однак законодавство про державну службу, про службу в органах місцевого самоврядування не містить визначення поняття «вакантна посада».

Разом з тим статтею 1 Закону України «Про зайнятність населення» передбачено, що вакансія — це вільна посада (робоче місце), на яку може бути працевлаштована особа.

Пунктом 5 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що виключною компетенцією сільських, селищних, міських рад є затвердження за пропозицією сільського, селищного, міського голови структури виконавчих органів ради, загальної чисельності апарату ради та її виконавчих органів.

Частиною четвертою статті 42 зазначеного Закону передбачено, що сільський, селищний, міський голова, зокрема: вносить на розгляд ради пропозиції щодо структури виконавчих органів ради, апарату ради та її виконавчого комітету, їх штатів.

Наказом Міністерства фінансів України від 28 січня 2002 року № 57 <...> затверджено форму штатного розпису.

Штатний розпис містить: назву структурного підрозділу та посад, кількість штатних посад, посадовий оклад, фонд заробітної плати на місяць за посадовими окладами.

Отже, на думку НАДС, в розумінні положень Закону № 2493, вакантною посадою в органах місцевого самоврядування є наявна у структурі і штатному розписі виконавчих органів ради, апарату ради та її виконавчого комітету посада в органах місцевого самоврядування з установленими відповідно до законодавства посадовими повноваженнями щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій, та на яку не укладено трудовий договір.

Таким чином, конкурсний відбір на заміщення вакантних посад в органах місцевого самоврядування прово-

диться відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169.

Інша процедура прийняття на службу в органи місцевого самоврядування шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради передбачена у Типовому порядку формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2001 року № 1386, та у Положенні про порядок стажування у державних органах, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 1 грудня 1994 року № 804.

Закон № 2493 не встановлює критерії, строки та умови, за наявності яких може бути прийнято рішення про строкове призначення на період тимчасової відсутності посадової особи місцевого самоврядування, за якою зберігається посада в органі місцевого самоврядування, а лише частиною п'ятою статті 10 Закону № 2493 надано право сільському, селищному, міському голові, голові районної, районної у місті, обласної ради на час відсутності (відпустки) посадових осіб органів місцевого самоврядування (крім виборних посад) приймати на службу осіб за строковим трудовим договором (контрактом).

Статтею 7 Закону № 2493 передбачено, що на посадових осіб місцевого самоврядування поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» та законодавства України про працю з урахуванням особливостей, передбачених Законом № 2493.

Згідно статті 21 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП України) трудовим договором є угода між працівником і роботодавцем (роботодавцем — фізичною особою), за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, а роботодавець (роботодавець — фізична особа) зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін. Трудовим договором можуть встановлюватися умови щодо виконання робіт, які вимагають професійної та/або часткової професійної кваліфікації, а також умови щодо виконання робіт, які не потребують наявності у особи професійної або часткової професійної кваліфікації.

Особливою формою трудового договору є контракт, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення та організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін. Сфера застосування контракту визначається законами України.

Пунктом 2 частини першої статті 23 КЗпП України передбачено, що трудовий договір може бути на визначений строк, встановлений за погодженням сторін.

Крім того, відповідно до статті 29 КЗпП України до початку роботи роботодавець зобов'язаний в узгоджений із працівником спосіб поінформувати працівника, зокрема, про процедуру та встановлені КЗпП України строки попередження про припинення трудового договору, яких повинні дотримуватися працівник і роботодавець.

Пунктом 2 частини першої статті 36 КЗпП України підставами припинення трудового договору є закінчення строку (пункти 2 і 3 статті 23), крім випадків, коли трудові відносини фактично тривають і жодна з сторін не поставила вимогу про їх припинення.

Статтею 2411 КЗпП України передбачено, що строк, обчислюваний роками, закінчується у відповідні місяць і число останнього року строку.

Разом з тим згідно з частинами першою, третьою статті 1 Закону України від 15 березня 2022 року № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (далі — Закон № 2136) Закон № 2136 визначає особливості проходження державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, особливості трудових відносин працівників усіх підприємств, установ, організацій в Україні незалежно від форми власності, виду діяльності і галузевої належності, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні, а також осіб, які працюють за трудовим договором, укладеним з фізичними особами, у період дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» (далі — Закон № 389).

У період дії воєнного стану не застосовуються норми законодавства про працю, законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», інших законодавчих актів, що регулюють діяльність державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування у частині відносин, врегульованих Законом № 2136.

Статтею 2 Закону № 2136 передбачено, що з метою оперативного залучення до виконання роботи нових працівників, а також усунення кадрового дефіциту та браку робочої сили, у тому числі внаслідок фактичної відсутності працівників, які евакуювалися в іншу місцевість, перебувають у відпустці, простої, тимчасово втратили працездатність або місцезнаходження яких тимчасово невідоме, роботодавець може укладати з новими працівниками строкові трудові договори у період дії воєнного стану або на період заміщення тимчасово відсутнього працівника.

20 травня 2022 року набрав чинності Закон України від 12 травня 2022 року № 2259-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», яким, зокрема, врегульовано питання призначення

громадян України в період дії воєнного стану на посади в органах місцевого самоврядування.

Наразі відповідно до абзацу третього частини дев'ятої статті 9 Закону № 389 у період дії воєнного стану сільський, селищний, міський голова може призначати осіб на посади та звільняти з посад в органах місцевого самоврядування, керівників комунальних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління відповідного органу місцевого самоврядування, у порядку, визначеному частинами п'ятою, шостою статті 10 Закону № 389.

Абзацом першим частини п'ятої статті 10 Закону № 389 встановлено, що у період дії воєнного стану особи призначаються на, зокрема, посади в органах місцевого самоврядування, сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради, начальником відповідної військової адміністрації без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачена законом, на підставі поданої заяви, заповненої особової картки встановленого зразка та документів, що підтверджують наявність у таких осіб громадянства України, освіти та досвіду роботи згідно з вимогами законодавства, встановленими щодо відповідних посад.

Відповідно до частини сьомої статті 10 Закону № 389 після припинення чи скасування воєнного стану, але не пізніше шести місяців з дня його припинення чи скасування, на, зокрема, посади в органах місцевого самоврядування, на які особи призначені відповідно до абзацу першого частини п'ятої цієї статті, оголошується конкурс. Граничний строк перебування особи на посаді, на яку її призначено відповідно до абзацу першого частини п'ятої цієї статті, становить 12 місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану.

Таким чином, на думку НАДС, у період дії воєнного стану сільський, селищний, міський голова, голова районної, районної у місті, обласної ради може прийняти рішення про строкове призначення на посаду в органах місцевого самоврядування, що зазначена в абзаці п'ятому частини першої статті 10 Закону № 2493, на період заміщення тимчасово відсутньої посадової особи місцевого самоврядування відповідно до абзацу першого частини п'ятої статті 10 Закону № 389, враховуючи строк відсутності основного працівника та строк, передбачений частиною сьомою статті 10 Закону № 389.

Особа, яка призначається на посаду в органах місцевого самоврядування, відповідно до абзацу першого частини п'ятої статті 10 Закону № 389 має набути статус посадової особи місцевого самоврядування.

Окремо повідомляємо, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади мають лише роз'яснювальний (інформаційний) характер і не встановлюють правових норм.

Голова Наталія АЛЮШИНА

Б

ПУНКТИ НЕЗЛАМНОСТІ: УТВОРЕННЯ, ОБЛАШТУВАННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Людмила Линник,
юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

Любов Крута,
експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Незважаючи на те, що пункти незламності почали функціонувати ще з перших масових ударів по енергосистемі країни, документ, що регулює їх роботу, — **Порядок № 1401**¹ — набрав чинності тільки 20.12.2022 р. Та, як відомо, воєнний стан триває, небезпека не минула, а отже утворення і функціонування пунктів незламності залишається актуальним питанням. Тож розглянемо його детальніше.

1

Порядок організації та функціонування пунктів незламності, затверджений постановою КМУ від 17.12.2022 р. № 1401.

2

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР.

УТВОРЕННЯ ПУНКТИВ НЕЗЛАМНОСТІ

Визначення Пункт незламності — це приміщення будівлі (споруди), або спеціально зведений намет, або транспортний засіб, які передбачені для тимчасового перебування людей та в яких створено і підтримуються умови, мінімально необхідні для збереження життя і здоров'я населення в разі порушення сталої роботи систем життєзабезпечення (п. 2 Порядку № 1401).

Пункти незламності можуть бути **мобільними та стаціонарними** (п. 3 Порядку № 1401). **Стаціонарні пункти** незламності розгортаються в приміщеннях об'єктів **державної та комунальної власності**, а також приватної власності — за ініціативою власника або орендаря такого приміщення. **Мобільні пункти** незламності розгортаються у визначених міністерствами, ЦОБВ та їх терорганіями, обласними, Київською міською держадміністраціями (військовими адміністраціями) та ОМС, суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою) місцях.

ДО ВІДОМА. Робота пунктів незламності відокремлюється від роботи пунктів по допомозі безпритульним (п. 13 Порядку № 1401).

Порядок утворення Розгортання та функціонування пунктів незламності організовується міністерствами, центральними органами виконавчої влади (далі — ЦОБВ) та їх терорганіями, обласними, Київською міською держадміністраціями (військовими адміністраціями) та органами місцевого самоврядування (далі — ОМС), суб'єктами господарювання державної та при-

ватної форми власності (за згодою) з урахуванням наявного ресурсу відповідно до *Примірної інструкції* згідно з *додатком 1 до Порядку № 1401* та *Примірного переліку комплектації*, наведеного в *додатку 2 до Порядку № 1401*.

Відповідно до п. 1 *Примірної інструкції* розгортання пунктів незламності проводиться шляхом здійснення перелічених у ньому заходів. Розглянемо їх детальніше, паралельно формуючи етапи утворення та функціонування пунктів.

✓ Етап 1. Визначення місця розгортання пункту незламності. Кількість пунктів незламності визначається самостійно відповідними центральними і місцевими органами виконавчої влади та ОМС відповідно до потреб населення територій тергромад та м. Києва. Кількість пунктів незламності може визначатися з урахуванням пропозицій та рекомендацій Комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (далі — комісія ТЕБНС) відповідного рівня (п. 10 Порядку № 1401).

Отже уповноважений орган після проведення всіх обстежень і узгоджувальних дій та з урахуванням особливості місцевості, безпечної ситуації та наявності приміщень на відповідній території ухвалює рішення про конкретні місця розташування пунктів незламності.

На території громад, де утворені військово-адміністрації (далі — ВА), відповідні рішення ухвалюють керівники ВА. На території громад, де свої повноваження продовжують здійснювати ОМС, рішення про місця розгортання пунктів незламності ухвалюють виконавчі комітети на підставі ст. 36¹ Закону про МС².

Місця розташування пунктів незламності розміщуються на офіційних інформаційних ре-

сурсах центральних та місцевих органів виконавчої влади, в тому числі на офіційному інформаційному порталі КМУ (за посиланням <http://nezlamnist.gov.ua>), ОМС, суб'єктів господарювання та інших інформаційних ресурсів державної та приватної форми власності (за згодою), а також на дошках оголошень за формою згідно з додатком 4 до Порядку № 1401. Пункт незламності повинен мати вивіску за формою згідно з додатком 5 (п. 11 Порядку № 1401).

✓ Етап 2. Облаштування пункту незламності. У пунктах незламності можуть облаштуватися зони, визначені п. 3 Примірної інструкції.

Пункти незламності забезпечуються запасами пально-мастильних матеріалів, інших матеріально-технічних засобів, питної води для забезпечення автономного функціонування не менше трьох діб (п. 5 Порядку № 1401). У них забезпечується підключення генератора, систем освітлення, технічних засобів доступу до Інтернету, опалювальних приладів, засобів для приготування гарячих напоїв та їжі, формування резерву питної води (термоси, термопоти), облаштування зони особистої гігієни (туалети).

✓ Етап 3. Інформування. Після утворення і облаштування пунктів незламності слід забезпечити їх роботу та розмістити інформацію про їх місцезнаходження шляхом розміщення інформаційних матеріалів про відкриття пунктів незламності, їх адресу, контакти та дані відповідальних осіб на сайтах відповідних суб'єктів, передбачених п. 4 Порядку № 1401 організації та функціонування пунктів незламності, у соціальних мережах та месенджерах, засобах масової інформації, дошках оголошень, місцях скупчення людей (у магазинах, на зупинках тощо), розміщення табличок-вказівників з напрямком руху до пунктів незламності.

Інформуються також локальні оператори електронних комунікацій щодо необхідності підтримання роботи мережі широкопasmового доступу (технологія Wi-Fi) для відвідувачів. Однак самого інформування в даному випадку замало. Тож знов повертаємось до питань закупівель відповідних послуг. Хіба що оператор згодиться надавати такі послуги благодійно.

Інформація щодо оснащення, можливостей та характеристик пункту незламності зазначається в паспорті пункту незламності згідно з додатком 3 до Порядку № 1401.

Фінансування Відповідно до п. 9 Порядку № 1401 розгортання та функціонування стаціонарних та мобільних пунктів незламності здійснюється за рахунок коштів державного,

місцевого бюджетів, коштів суб'єктів господарювання державної форми власності, а також інших не заборонених законодавством джерел.

ДО ВІДОМА. Оскільки підставою для розгортання та діяльності пунктів незламності є загрози та/або виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з припиненням (порушенням) роботи системи життєзабезпечення, то в місцевому бюджеті видатки на забезпечення їх роботи слід планувати за кодом ТПКВКМБ **8100** «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій» чи **8110** «Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха».

Закупівлі Звісно, частину потреб пунктів незламності можливо закрити ресурсами місцевого матрезерву. Детально про нього можна прочитати в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 13–14/2020, с. 21 та № 47–48/2022, с. 38.

Та, незважаючи на наявність певного матрезерву, спонсорську і гуманітарну допомогу в облаштуванні пунктів незламності, без закупівель за бюджетні кошти навряд чи обійтись. При цьому йдеться не лише про товари, а й послуги: наприклад, з поточного ремонту, чи кейтерингові послуги, послуги провайдерів, комунальні послуги тощо.

У зв'язку з цим нагадаємо, що закупівлі з 19.10.2022 р. здійснюються згідно з *Особливостями* № 1178³ (детальніше див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 39/2022, с. 11; № 47–48/2022, с. 15; № 9/2023, с. 6).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Перебування замовника (його відокремленого підрозділу, що самостійно здійснює закупівлі) на території активних бойових дій, які не були завершені на дату укладення договору про закупівлю, а також документально підтверджені неможливість замовником дотримання строків при закупівлях для будівництва, реконструкції, капітального або поточного ремонту, облаштування захисних споруд цивільного захисту, у тому числі подвійного призначення, найпростіших споруд, укриттів, чи нагальна потреба у здійсненні закупівлі у зв'язку з виникненням об'єктивних обставин є підставою для укладення договору про закупівлю без застосування відкритих торгів та/або е-каталогу відповідно до п. 13 Порядку № 1401.

³ Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджені постановою КМУ від 12.10.2022 р. № 1178.

4

Чергові зміни внесені постановою КМУ від 23.12.2022 р. № 1420 (набрала чинності 24.12.2022 р.).

5

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII.

До речі, з 24.12.2022 р. на підставі оновленого *п. 19 постанови № 590* видатки на облаштування пунктів обігріву, придбання та вста-

новлення джерел резервного живлення фінансуються в **другу чергу** за рахунок і загального, і спеціального фонду бюджету⁴.

РОБОТА ПУНКТІВ НЕЗЛАМНОСТІ

Функціонування Пункти незламності функціонують у **цілодобовому режимі або за графіком**, визначеним Комісією ТЕБНС відповідного рівня, за винятком пунктів незламності, розгорнутих у приміщеннях суб'єктів господарювання приватної форми власності, графік роботи яких визначається власником або орендарем об'єкта. Функціонування пунктів незламності здійснюється відповідно до вимог пожежної безпеки, санітарно-епідеміологічних норм та вимог безпечного користування енергогенеруючими приладами.

Міністерствами, центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, обласними, Київською міською держадміністраціями (військовими адміністраціями) та ОМС, суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою) організовується цілодобове **чергування** за функціонуванням пункту незламності, в яке входить:

- обслуговування устаткування (засобів автономної генерації електроенергії, автономного освітлення та опалення, доступу до Інтернету тощо) для забезпечення функціонування та безперервної роботи пункту незламності;
- здійснення контролю за дотриманням правил пожежної безпеки та санітарно-гігієнічних норм у пункті незламності;
- організація санітарної обробки приміщень, поповнення обсягів питної води та продуктів харчування;
- збереження майна та обладнання;
- ведення обліку відвідувачів пункту незламності шляхом заповнення журналу в довільній формі;
- взаємодія з екстреними службами;
- інформування відвідувачів щодо місць розміщення найближчих пунктів незламності, укриттів, а також закладів охорони здоров'я.

Чергування За рішенням суб'єктів, що утворили пункти, до чергування (роботи) на пунктах незламності можуть залучатися медичні працівники, психологи, соціальні працівники, громадські організації та волонтери.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Яким чином має бути забезпечено таке чергування та як оформи-

ти відносини з черговими різних категорій у пунктах незламності, ні в *Порядку № 1401*, ні в *додатках* до нього **не йдеться**.

У деяких закладах, наприклад, школах, при яких створено пункти незламності, вчителів та інший персонал долучають чергувати в пунктах незламності, причому за межами основного робочого часу. **Підкреслимо**: залучати вчителів, медиків, адмінперсонал, прибиральників, кухарів і т. д. без оформлення відносин з такими особами **вважаємо неправильним**. Одна справа — безпекові заходи, що входять до функціональних обов'язків Нацполіції, ТРО та ДФТГ (це також передбачено *п. 7 Порядку № 1401*), інша — адмінфункції, прибирання, приготування їжі тощо. А от до посадових обов'язків працівників закладів, де розміщено пункти незламності, **не входить чергування в таких пунктах**. Який вихід?

1. Трудова повинність. Нагадаємо, що відповідно до *п. 2 ч. 1 ст. 8 Закону № 389*⁵ в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, **військове командування** разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів АР Крим, ОМС:

1) **запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб**, не залучених до роботи в оборонній сфері та захисту критичної інфраструктури і не заброньованих за підприємствами, установами та організаціями **на період дії воєнного стану з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли в період дії воєнного стану**;

2) та **залучати таких осіб в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт**, що виконуються для задоволення потреб ЗСУ, інших військових формувань, правоохоронних органів і сил цивільного захисту, забезпечення функціонування нацеконіміки та захисту критичної інфраструктури і не потребують, як правило, спеціальної професійної підготовки осіб.

Цей варіант вбачаємо найбільш вірогідним в умовах воєнного стану. Детально порядок залучення до суспільно корисних робіт ми розглядали в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 39/2022, с. 22.

6

Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII.

7

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси», затверджене наказом МФУ від 12.10.2010 р. № 1202.

8

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом МФУ від 12.10.2010 р. № 1202.

9

<https://ibuhgalter.net/material/219/4755>

Втім, згідно з абз. 7 п. 5 Порядку № 753 з кожною з осіб замовник суспільно корисних робіт **укладає строковий трудовий договір**, тобто на таких осіб **поширюється трудове законодавство** (детальніше див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 39/2022, с. 22). Як це реалізувати в межах роботи пунктів незламності та хто має бути тимчасовим роботодавцем таких осіб, запитали в Мінекономіки. Але відповіді досі не отримали. Втім, вважаємо, що роботодавцями для них можуть бути заклади, при яких створено пункт незламності.

Як впливає з листа *Мінінфраструктури* від 10.01.2023 р. № 266/27/10-23 (див. нижче), суб'єкт влаштування пункту незламності самостійно вирішує питання організації чергування, у тому числі й трудових відносин.

2. Договір ЦПХ. З листа *Мінінфраструктури* від 10.01.2023 р. № 266/27/10-23 (див. нижче) також впливає, що, окрім трудової повинності, це можуть бути і договори ЦПХ, і звичайні трудові договори за сумісництвом (тобто без запро-

вадження трудової повинності). При цьому міністерство нагадує, що при оформленні працівників за сумісництвом або суміщенням з іншими видами діяльності слід врахувати обмеження, встановлені для посадових ОМС та держслужбовців, визначені ст. 25 та 27 Закону № 1700⁶.

3. Волонтери. Також у пунктах незламності можуть працювати волонтери, які повинні узгодити з роботодавцем питання щодо особливостей та специфіки такої роботи, їх відносин з роботодавцем у межах чинного законодавства. *Порядок надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності* затверджено постановою КМУ від 05.08.2015 р. № 556.

Припинення роботи У разі забезпечення сталої роботи систем життєзабезпечення за рішенням суб'єкта, який організував розгортання та забезпечує його функціонування, робота пункту незламності припиняється з інформуванням населення про завершення роботи такого пункту.

БУХОБЛІК

Майно пункту незламності може бути як запасами, так і основними засобами, так і малоцінними необоротними матеріальними активами (МНМА).

Нагадаємо: **запасами** слід визнавати речі, які за очікуваннями стануть непридатними до використання протягом року і менше, гуманітарну допомогу, що підлягає роздачі, а також призначені для споживання матеріали, продукти харчування, пальне тощо. Їх обліковують на рахунках 15, 18. Ці активи обліковують відповідно до НС 123⁷.

Основними засобами на рахунку 10 визнають дорогі речі, що використовуватимуть за очікуваннями більше року, а МНМА на субрахунку 1113 — такі ж, тільки дешеві речі. Критерій «дорого/дешево» визначає кожна установа самостійно в обліковій політиці. Звичай у пунктах незламності на рахунку 10

обліковують генератори, потужні павербанки, старлінки тощо. А на субрахунку 1113 — меблі, кулери, дрібну техніку тощо. Всі такі активи обліковують відповідно до НС 121⁸.

Детально схему обліку майна установи ви можете знайти в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 42/2017⁹. Зауважимо також: якщо пункт незламності перебуває на балансі однієї установи ради, а для його фінансування передають речі з балансу іншої установи ради — то це внутрішньовідомча передача, довідка в натуральній формі тут не потрібна.

Якщо пункт незламності перебуває на балансі комунального підприємства, то установа під час списання має повністю відобразити списання на витрати майна. Так само повністю списуємо, якщо передаємо на баланс установи, що належить іншій громаді чи об'єднанню громад (наприклад, із сільського бюджету до районного).

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ГРОМАД, ТЕРИТОРІЙ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Щодо оформлення трудових відносин з особами, що перебуватимуть на чергуванні в пунктах незламності

Лист від 10.01.2023 р. № 266/27/10-23

Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України <...> розглянуло <...> звернення <...> щодо оформлення трудових відносин з особами, що перебувати-

муть на чергуванні в пунктах незламності, та в межах компетенції повідомляє. Згідно із статтею 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самовряду-

вання, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Вимоги щодо розгортання та діяльності пунктів незламності у разі загрози та/або виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з припиненням (порушенням) роботи систем централізованого водопостачання, водовідведення, електро-, газо- і тепlopостачання (в осінньо-зимовий період) та усіх видів електронних комунікаційних послуг (далі — системи життєзабезпечення) в умовах воєнного стану визначаються Порядком організації та функціонування пунктів незламності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2022 р. № 1401 (далі — Порядок).

Розгортання та функціонування пунктів незламності організовується міністерствами, центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, обласними, Київською міською держадміністраціями (військовими адміністраціями) та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою) з урахуванням наявного ресурсу відповідно до Примірної інструкції щодо діяльності пунктів незламності згідно з додатком 1 та Примірного переліку комплектації пунктів незламності згідно з додатком 2 (пункт 4 Порядку).

Контроль та координація заходів з розгортання та функціонування пунктів незламності покладається на керівників міністерств, центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів, обласних, Київської міської держадміністрацій (військових адміністрацій) та органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання державної та приватної форми власності (пункт 5 Порядку).

Відповідно до пунктів 7 і 9 Порядку стаціонарні пункти незламності розгортаються у приміщеннях об'єктів державної та комунальної власності, а також приватної власності — за ініціативою власника або орендаря такого приміщення. Розгортання та функціонування стаціонарних та мобільних пунктів незламності здійснюється за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання державної форми власності, а також інших не заборонених законодавством джерел.

Міністерства, центральні органи виконавчої влади та їх територіальні органи, обласні, Київська міська держадміністрації (військові адміністрації) відповідно до компетенції сприяють у вирішенні питань щодо організації та функціонування пунктів незламності, які розгортаються органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою) (абзац третій пункту 10 Порядку).

Згідно із пунктом 2 додатка 1 до Порядку (примірна інструкція щодо діяльності пунктів незламності) міністерствами, центральними органами виконавчої влади та їх те-

риторіальними органами, обласними, Київською міською держадміністраціями (військовими адміністраціями) та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою) організовується цілодобове чергування за функціонуванням пункту незламності, в яке входить:

- обслуговування устаткування (засобів автономної генерації електроенергії, автономного освітлення та опалення, доступу до Інтернету тощо) для забезпечення функціонування та безперервної роботи пункту незламності;
- здійснення контролю за дотриманням правил пожежної безпеки та санітарно-гігієнічних норм у пункті незламності;
- організація санітарної обробки приміщень, поповнення обсягів питної води та продуктів харчування;
- збереження майна та обладнання;
- ведення обліку відвідувачів пункту незламності шляхом заповнення журналу в довільній формі;
- взаємодія з екстреними службами;
- інформування відвідувачів щодо місць розміщення найближчих пунктів незламності, укриттів, а також закладів охорони здоров'я.

За рішенням відповідних суб'єктів, передбачених пунктом 4 Порядку, до чергування (роботи) на пунктах незламності можуть залучатися медичні працівники, психологи, соціальні працівники, громадські організації та волонтери (пункт 6 додатка 1 до Порядку (примірна інструкція щодо діяльності пунктів незламності)).

Враховуючи зазначене, з приводу вирішення питань щодо функціонування пунктів незламності, а саме: стосовно оформлення відносин з особами, що перебуватимуть на чергуванні в таких пунктах, пропонуємо звертатися до відповідного суб'єкта, передбаченого пунктом 4 Порядку, який безпосередньо організовує такий пункт.

Принагідно інформуємо, що при оформленні працівників за сумісництвом або суміщенням з іншими видами діяльності слід врахувати обмеження, встановлені для посадових осіб місцевого самоврядування, визначені статтями 25 та 27 Закону України «Про запобігання корупції».

Також у пунктах незламності можуть працювати волонтери, які повинні узгодити з роботодавцем питання щодо особливостей та специфіки такої роботи, його відносин з роботодавцем, в рамках чинного законодавства. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 556 затверджено Порядок надання волонтерської допомоги за окремими напрямами волонтерської діяльності, який визначає умови надання волонтерської допомоги за окремими напрямами волонтерської діяльності.

*Заступник Міністра
Мустафа-Масі НАЙЄМ*

Б

ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ: ПОВЕРНЕННЯ ДО РОБОТИ, ВПЛИВ ПЕРІОДУ СЛУЖБИ НА ОПЛАТНІ ГАРАНТІЇ

Людмила Балла,

PhD in Economics, експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Віriamo, що скоро Україна переможе, всі наші герої повернуться до мирного життя і, відповідно, на свої довоєнні посади. А наразі тільки певна частина захисників та захисниць України з різних причин демобілізуються та повертаються на свої робочі місця. Який порядок та строки повернення? До 19.07.2022 р. за мобілізованими працівниками зберігався середній заробіток (а за педагогічними, науково-педагогічними працівниками зберігається і надалі), як це впливає на оплатні гарантії працівників після повернення до роботи? Ці питання розглянемо далі.

ПОВЕРНЕННЯ ДО РОБОТИ: НОРМАТИВНЕ ПІДҐРУНТЯ

1
Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р.

2
Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2232-XII.

3
Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.

4
Служба зовнішньої розвідки України.

Згідно з ч. 3 ст. 119 КЗпП¹ та ч. 2 ст. 39 Закону № 2232² збереження посади за мобілізованим працівником здійснюється до дня його фактичного звільнення з військової служби.

ДО ВІДОМА. Згідно зі ст. 57 Закону про освіту³ середній заробіток за педагогічними та науково-педагогічними працівниками зберігається на час проходження військової служби. Отже, після звільнення особи з військової служби підстав для збереження середнього заробітку саме за цією підставою вже немає.

Згідно з ч. 3 ст. 26 Закону № 2232 закінченням проходження військової служби вважається день виключення військово-службовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо). А як дізнатися про цю дату? Як свого часу підкреслювало Міністерство оборони в листі від 21.08.2014 р. № 322/2/7142, про закінчення військової служби робиться відповідний запис до військового квитка.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Але це не значить, що відразу після звільнення з військової служби працівник повинен з'явитися на роботу. Так, згідно з ч. 11 ст. 26 Закону № 2232 особи, звільнені з військової служби, зобов'язані в п'ятиденний строк прибути до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі — ТЦК та СП), військовозобов'язані СБУ —

до Центрального управління або регіональних органів СБУ, військовозобов'язані СЗРУ⁴ — до відповідного підрозділу СЗРУ для взяття на військовий облік.

Отже, після звільнення з військової служби в працівника є 5 днів (не уточнюється, що це робочі дні, тому за загальним правилом вважається, що йдеться про календарні дні), аби стати на військовий облік. І тут маємо додаткову гарантію. Так, згідно з ч. 2 ст. 119 КЗпП та ч. 2 ст. 21 Закону № 2232 громадяни України для виконання обов'язків, пов'язаних із взяттям на військовий облік, звільняються від роботи на час, необхідний для виконання зазначених обов'язків із збереженням за ними місця роботи, займаної посади і середньої зарплати.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Отже, на період взяття на військовий облік (з наступного дня після звільнення з військової служби і по день взяття на військовий облік) за працівником зберігають середній заробіток. Для педагогічних та науково-педагогічних працівників це нова причина для обчислення середнього заробітку, отже треба розрахувати нову середню. До речі, така середня зарплата не є виплатою за час мобілізації, тож в додатку 1 її потрібно відобразити як звичайну зарплату — у графі 08 вказуємо код «1», а не код «47». Наступного робочого дня після взяття на військовий облік працівник повинен вийти на роботу (див. також лист Мінсоцполітики від 24.11.2015 р. № 1525/13/84-15).

5
Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затверджене указом Президента України від 10.12.2008 р. № 1153/2008.

Звісно, ситуації бувають різні, і роботодавцю загалом невідомо, чи став працівник на військовий облік після звільнення його з військової служби та в які терміни. Тут зазначимо таке.

По-перше, абз. 11 п. 260 Положення № 1153⁵ передбачає: ТЦК та СП **не пізніше наступного дня після взяття на військовий облік** громадян, звільнених з військової служби, **письмово повідомляють** роботодавців, в яких до призову на військову службу ці громадяни працювали, про підставу звільнення з військової служби, строк військової служби, що зараховується до страхового стажу, стажу

роботи, стажу роботи за спеціальністю, стажу державної служби, **а також про день взяття їх на облік, у тому числі про причини перевищення строків взяття на військовий облік.**

По-друге, скажемо відразу, що нам невідомо, чи сумлінно виконують цю настанову ТЦК та СП. Тому про день взяття на військовий облік можна дізнатися з **військового квитка працівника**. Так, свого часу Міноборони в листі 20.11.2015 р. № 116/2/2/21362 зазначав, що після демобілізації та взяття на військовий облік військовозобов'язаних **у військовому квитку проставляються відповідні відмітки.**

ОФОРМЛЕННЯ

Отже, загалом повернення до роботи мобілізованого працівника виглядає так.

Крок 1. Інформування. Після звільнення з військової служби працівнику доцільно відразу **проінформувати роботодавця про цей факт**. Але на цей момент конкретну дату повернення до роботи знати важко, адже невідомо, в який строк працівник стане на військовий облік та скільки часу буде проходити взяття на цей облік.

 ДО ВІДОМА. Тому працівнику доцільно скласти **заяву** про намір повернутися на своє місце роботи **в день, коли він стане на військовий облік**. У заяві він вказує:

- фактичну дату, з якої він стає до виконання обов'язків. Це **наступний робочий день після взяття на військовий облік**;
- додає до заяви **військовий квиток, довідку** про проходження військової служби або інший документ, де зазначено **дату фактичного звільнення з військової служби** та дату **взяття на військовий облік**.

Крок 2. Видання наказу. У листі від 10.06.2015 р. № 231/06/186-15 Мінсоцполітики підкреслювало: працівник, який після демобілізації заявив роботодавцю про намір повернутися на своє місце роботи, стає до виконання обов'язків, передбачених трудовим договором, **на підставі відповідного розпорядчого акта роботодавця**. Отже, на підставі заяви працівника керівник установи видає відповідний **наказ (розпорядження)**. У ньому прописують гарантії **щодо збереження середнього заробітку** на період взяття на військовий облік.

За необхідності поновить дані в особовій справі працівника. А от до трудової книжки записи про проходження військової служби **не вносять**.

Розглянемо на прикладах.

НЕ педагог Спершу розглянемо ситуацію, коли до роботи повертається працівник, який не є педагогічним або науково-педагогічним працівником (тобто за ним з 19.07.2022 р. не зберігали середній заробіток).

 Приклад 1. Працівника (НЕ педагог) звільнено з даними військового квитка звільнено з військової служби 27.03.2023 р. Він прибув до ТЦК та СП та став на військовий облік 29.03.2023 р. У той же день написав заяву про:

- вихід на роботу 30.03.2023 р.;
- надання щорічної основної відпустки.

 Ситуація 1 (вихід на роботу). Стати на військовий облік працівник повинен за місцем реєстрації, а служити він міг в іншій частині країни, тому і дається 5 днів, аби прибути до ТЦК та СП. Втім, відлічувати час, необхідний для виконання зазначених обов'язків **із збереженням займаної посади і середньої зарплати, слід з наступного дня після звільнення з військової служби**. У такому разі **середній заробіток виплачують за 2 дні**: за 28.03.2023 р. (незважаючи на те, що працівник тільки добирався до ТЦК та СП) та за 29.03.2023 р. **До відома**: оскільки в розрахунковому періоді немає заробітку, то обчислення середньої зарплати проводять з окладу або МЗП — що більше (див. приклади 5 та 6 на с. 26).

Приклад наказу керівника про вихід працівника на роботу див. на рис. 1 на с. 23.

БЮДЖЕТНА УСТАНОВА

НАКАЗ

29.03.2023

м. Миргород

№ 15/к

Про вихід на роботу Петренка В. В. у зв'язку зі звільненням з військової служби

У зв'язку зі звільненням з військової служби (демобілізацією) на підставі Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ та Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 р.

НАКАЗУЮ:

- Петренку Василю Володимировичу, сторожу, приступити до виконання посадових обов'язків з 30.03.2023 р. у зв'язку зі звільненням з військової служби 27.03.2023 р. (відповідно до даних військового квитка).
- Головному бухгалтеру Пилипенко Т. Н.:
— оплатити період взяття на військовий облік з 28.03.2023 р. по 29.03.2023 р. за середнім заробітком відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ та ст. 119 Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 р.;
— з 30.03.2023 р. оплату здійснювати відповідно до умов трудового договору.

Підстава:

- Заява Петренка В. В.
- Військовий квиток НВ № 34567

Директор
З наказом ознайомлені:
головний бухгалтер

Заєць

Володимир ЗАЄЦЬ

Пилипенко

Тетяна ПИЛИПЕНКО

29.03.2023

сторож

Петренко

Василь ПЕТРЕНКО

29.03.2023

Рис. 1.

Зразок наказу про вихід на роботу демобілізованого працівника

Ситуація 2 (надання відпустки). Скоріш за все, працівник після демобілізації та взяття на військовий облік захоче не приступати до роботи, а трохи перепочити, використавши щорічну відпустку. Якщо в нього є дні невикористаної щорічної відпустки (нагадаємо, що період служби з 19.07.2022 р. не зараховується до стажу, що дає право на щорічну основну відпустку, — див. табл. 1 на с. 25), то працівник, звісно, може піти у відпустку. У такому разі видається наказ про вихід на роботу (див. вище), в якому також можна зазначити про надання відпустки.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Вийти у відпустку працівнику доцільно **не раніше дня взяття на військовий облік**. За умовами прикладу — не раніше 30.03.2023 р. Адже за період взяття на військовий облік роботодавець виконує іншу гарантію — зберігає середній заробіток відповідно до ч. 2 ст. 119 КЗпП та ч. 2 ст. 21 Закону № 2232. Своєю чергою згідно зі ст. 11 Закону про відпустки⁶ щорічна відпустка повинна бути **перенесена на інший період або продовжена** в разі виконання працівником державних або громадських обов'язків, якщо згідно

із законодавством він підлягає звільненню на цей час від основної роботи із збереженням зарплати.

Тому недоцільно брати відпустку відразу з наступного дня після звільнення з військової служби, адже все одно відпустку доведеться продовжувати на період взяття на військовий облік (або переносити). А сам період взяття на облік слід оплатити виходячи із середнього заробітку, розрахованого з окладу або МЗП, — що більше (розрахунковий період — 2 місяці).
Педагог Тепер розглянемо ситуацію, коли до роботи повертається педагогічний або науково-педагогічний працівник (тобто за ним з 19.07.2022 р. продовжували зберігати середній заробіток).

Приклад 2. Працівника (ПЕДАГОГ) згідно з даними військового квитка звільнено з військової служби 27.03.2023 р. Він прибув до ТЦК та СП та став на військовий облік 29.03.2023 р. У той же день написав заяву про:

- вихід на роботу 30.03.2023 р.;
- надання щорічної основної відпустки.

⁶ Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР.

Ситуація 1 (вихід на роботу). Згідно зі ст. 57 Закону про освіту **середній заробіток** зберігається **на час проходження військової служби**. Отже, з 28.03.2023 р. після звільнення особи з військової служби підстав для збереження середнього заробітку саме **за цією підставою** вже немає.

Але за період взяття на військовий облік (у даному випадку **за 2 дні**: за 28.03.2023 р. та 29.03.2023 р.) слід зберігати середній заробі-

ток на іншій підставі — ч. 2 ст. 119 КЗпП та ч. 2 ст. 21 Закону № 2232.

Оскільки підстави різні, то слід обчислити новий середній заробіток з окладу або МЗП (що більше), оскільки в розрахунковому періоду немає жодного відпрацьованого робочого дня (а період служби викидається). Приклад див. на с. 26.

Приклад наказу керівника про вихід на роботу див. на рис. 2.

БЮДЖЕТНА УСТАНОВА

НАКАЗ

29.03.2023

м. Миргород

№ 15/к

Про вихід на роботу Петренка В. В. у зв'язку зі звільненням з військової служби

У зв'язку зі звільненням з військової служби (демобілізацією) на підставі Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2232-XII та Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 р.

НАКАЗУЮ:

- Петренку Василю Володимировичу, вчителю інформатики, приступити до виконання посадових обов'язків з 30.03.2023 р. у зв'язку зі звільненням з військової служби 27.03.2023 р. (відповідно до даних військового квитка).
- Головному бухгалтеру Пилипенко Т. Н.:
 - з 28.03.2023 р. припинити нарахування та виплату Петренку В. В. середньої зарплати за час військової служби;
 - оплатити період взяття на військовий облік з 28.03.2023 р. по 29.03.2023 р. за середнім заробітком відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2232-XII та ст. 119 Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 р.;
 - з 30.03.2023 р. оплату здійснювати відповідно до умов трудового договору.

Підстава:

- Заява Петренка В.В.
- Військовий квиток НВ № 34567.

Директор
З наказом ознайомлені:
головний бухгалтер

ЗаЄць

Володимир ЗАЄЦЬ

Пилипенко

Тетяна ПИЛИПЕНКО

29.03.2023

Петренко

Василь ПЕТРЕНКО

сторож

29.03.2023

Рис. 2.

Зразок наказу про вихід на роботу демобілізованого педагогічного працівника

7

Порядок надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів <...> педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам, затверджений постановою КМУ від 14.04.1997 р. № 346.

Ситуація 2 (надання відпустки). Тут ситуація відрізняється тим, що законодавство не передбачає надання педагогічним працівникам щорічної основної відпустки протягом навчального року: **Порядок № 346** встановлює, що щорічні основні відпустки повної тривалості надаються в **період літніх канікул**. Тому, як вчинити в цьому випадку — вирішувати керівнику установи.

Не з'являється Якщо ж після сплину п'яти календарних днів із дня звільнення з військової служби працівник **без поважних причин** не з'явився на роботі, це розцінюють як порушення правил внутрішнього трудового розпорядку (див. лист Мінсоцполітики від 27.09.2017 р. № 2447/0/101-17). У такому разі в таблиці обліку робочого часу проставляють неявки з нез'ясованих причин «НЗ».

8

Порядок обчислення середньої заробітної плати, затверджений постановою КМУ від 08.02.2005 р. № 100.

Після демобілізації може виникнути необхідність розрахунку відпускних або компенсації за невикористану відпустку (наприклад, якщо працівник після демобілізації вирішить

звільнитися), які обчислюються за правилами **Порядку № 100**. Як період служби впливає на такий розрахунок та на стаж, що дає право на відпустки, — див. у табл. 1 на с. 25.

ОБЧИСЛЕННЯ СЕРЕДЬНОГО ЗАРОБІТКУ ЗА ПОРЯДКОМ № 100

Таблиця 1. Вплив на обчислення відпускних (компенсації) та стажу для надання щорічних відпусток

На що впливає?	У період служби (у частині періоду) середній заробіток...	
	...зберігався	... НЕ зберігався з 19.07.2022 р.
Розрахунок середньої зарплати для відпускних (компенсації за невикористану відпустку)	<p>При обчисленні середньої зарплати для оплати відпускних (компенсації) враховують, зокрема, середній заробіток за час виконання державних і громадських обов'язків (абз. 4 п. 3 Порядку № 100). А військова служба — це не що інше, як виконання державного обов'язку.</p> <p> Приклад 3. Педагогічний працівник після демобілізації повернувся на роботу 30.03.2023 р. З цього ж дня він звільняється з виплатою компенсації за 15 к. дн. невикористаної відпустки. Розрахунковий період: березень 2022 року — лютий 2023 року. Кількість календарних днів у розрахунковому періоді — 365, на який припадає 1 к. дн. святковий і неробочий (8 березня 2022 року). У розрахунковому періоді нараховувалися (умовно):</p> <ul style="list-style-type: none"> • зарплата за березень 2022 року в розмірі 15000,00 грн; • середній заробіток за період військової служби з 01.04.2022 р. по 28.02.2023 р., який становить 159500,00 грн. <p>1. Середньоденна зарплата: (15000,00 грн + 159500,00 грн) : (365 к. дн. – 1 к. дн.) = 479,40 грн.</p> <p>2. Сума компенсації: 479,40 грн × 15 к. дн. = 7191,00 грн</p>	<p>Згідно з абз. 6 п. 2 Порядку № 100 час, протягом якого працівник згідно із законодавством не працював і за ним не зберігався заробіток або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду.</p> <p> Приклад 4. Працівник (не педагог) після демобілізації повернувся на роботу 30.03.2023 р. З цього ж дня він іде в щорічну основну відпустку на 24 к. дн. Розрахунковий період: березень 2022 року — лютий 2023 року. Кількість календарних днів у розрахунковому періоді — 365, на який припадає 1 к. дн. святковий і неробочий (8 березня 2022 року). У розрахунковому періоді нараховувалися (умовно):</p> <ul style="list-style-type: none"> • зарплата за березень 2022 року в розмірі 15000,00 грн; • середній заробіток за період військової служби з 01.04.2022 р. по 18.07.2022 р., який становить 52476,00 грн. <p>А за період служби з 19.07.2022 р. по 28.02.2023 р. (225 к. дн.) середній заробіток не зберігався.</p> <p>1. Середньоденна зарплата: (15000,00 грн + 52476,00 грн) : (365 к. дн. – 1 к. дн. – 225 к. дн.) = 485,44 грн.</p> <p>2. Сума відпускних: 485,44 грн × 24 к. дн. = 11650,56 грн</p>
Стаж для надання щорічних основних та додаткових відпусток	<p>Щорічна основна відпустка Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 9 Закону про відпустки до стажу, що дає право на щорічну основну відпустку, включається час, коли працівник фактично не працював, але за ним згідно із законодавством зберігалися місце роботи (посада) та зарплата повністю або частково.</p> <p> ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Але з 19.07.2022 р. до цієї норми внесено зміни. А саме, що зазначене не стосується випадків, коли за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігалися місце роботи і посада на час призову.</p> <p>Отже, з 19.07.2022 р. період військової служби не враховують до стажу, що дає право на щорічну основну відпустку.</p> <p>Зазначимо, що і до 19.07.2022 р. Мінекономіки наполягало на тому, що період військової служби (зі збереженням середнього заробітку) не враховується при обчисленні стажу, що дає право на щорічну основну відпустку (див. лист від 01.07.2021 р. № 4712-06/34435-09 у газеті «Зарплата та кадрова справа», № 17/2021, с. 9). Але то були лише роз'яснення, які не впливають з норм Закону про відпустки. Тому вважаємо, що період військової служби до 19.07.2022 р. слід включати до відпускного стажу.</p> <p>Ситуація з педагогічними та науково-педагогічними працівниками також неоднозначна. З одного боку, за ними на період військової служби продовжує зберігатися середній заробіток, отже відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 9 Закону про відпустки є підстави зараховувати такий період до відпускного стажу. Але, враховуючи нову редакцію п. 2 ч. 1 ст. 9 Закону про відпустки та попередні роз'яснення Мінекономіки (див. лист від 01.07.2021 р. № 4712-06/34435-09 у газеті</p>	

На що впливає?	У період служби (у частині періоду) середній заробіток...	
	...зберігався	... НЕ зберігався з 19.07.2022 р.
Стаж для надання щорічних основних та додаткових відпусток	«Зарплата та кадрова справа», № 17/2021, с. 9), вважаємо, що Мінекономіки буде налаштовано не зараховувати такий період. Відповідний запит ми зробили, чекаємо на відповідь. Щойно отримаємо — обов'язково проінформуємо. Додаткова відпустка Частиною 2 ст. 9 Закону про відпустки до стажу роботи, що дає право на щорічні додаткові відпустки (ст. 7 та 8 цього Закону), не передбачено зарахування періоду військової служби	
Стаж для надання щорічної додаткової відпустки за стаж посадовим особам органів місцевого самоврядування (ОМС)	Період зараховується до стажу, який дає право на отримання додаткової відпустки за стаж, адже така відпустка надається залежно від наявного стажу служби в ОМС , а не від відпрацьованого часу у відповідному році. Своєю чергою служба в ОМС у період військової служби не переривається (трудові відносини з працівником не припиняються). Спеціальних норм, які б забороняли зараховувати ці періоди до стажу служби в ОМС, немає	
Стаж для надання додаткової оплачуваної відпустки за стаж державної служби	Відповідно до п. 4 Порядку обчислення стажу державної служби, затвердженого постановою КМУ від 25.03.2016 р. № 229 (далі — <i>Порядок № 229</i>), до стажу держслужби зараховується час перебування на посаді держслужби . Оскільки в період військової служби трудові відносини з працівником не припиняються, то такий період зараховується до стажу, який дає право на додаткову відпустку за стаж	

Після демобілізації може виникнути необхідність розрахунку середнього заробітку за останні 2 к. м., який обчислюється за правилами *Порядку № 100*. І вперше це може статися, коли обчислюється середня зарплата

для оплати періоду взяття на військовий облік. А згодом — при оплаті курсів, відрядження, виплати матдопомоги в розмірі середньомісячної зарплати. Як період служби впливає на такий розрахунок, див. у табл. 2 нижче.

Таблиця 2. Вплив на обчислення середньої зарплати за останні два місяці за *Порядком № 100*

На що впливає?	Приклади
Оплата періоду взяття на військовий облік	<p>Загалом розрахунковим періодом є 2 к. м., що передують місяцю, в якому працівник став на військовий облік.</p> <p>Згідно з абз. 6 п. 2 <i>Порядку № 100</i> час, протягом якого працівники згідно із законодавством не працювали і за ними не зберігався заробіток або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду при обчисленні середнього заробітку. Отже, період військової служби (незалежно від того, чи зберігався середній заробіток) виключається з розрахункового періоду. У результаті в розрахунковому періоді немає виплат за відпрацьований час, з яких можна обчислити середній заробіток. Тоді слід зміститися назад на 2 к. м. І якщо працівник служить вже давно, то і в них може не бути виплат за відпрацьований час. Для випадку, коли не було заробітку протягом останніх 4-х к. м. з не залежних від працівника причин (у даному випадку через військову службу), є спеціальна норма — абз. 2 п. 8 <i>Порядку № 100</i>. Розрахунок проводимо з окладу або МЗП — що більше.</p> <p> Приклад 5 (оклад < МЗП). Працівника (працює на умовах неповного робочого часу (0,5 зайнятості)) демобілізовано, 28 та 29 березня 2023 року він ставав на військовий облік, тобто ці дні оплачують за середнім заробітком. Попередні 4 місяці він перебував на військовій службі — немає жодного відпрацьованого дня. Оклад за умови повної зайнятості (на ставку) складає 3934,00 грн. Число робочих днів за графіком роботи за останні 2 к. м. — 42 (22 р. дн. у січні та 20 р. дн. у лютому).</p> <p>1. Повний оклад (3934,00 грн) менше МЗП (6700,00 грн). Тому розрахунок проводимо з МЗП, але з урахуванням зайнятості — 3350,00 грн (6700,00 грн × 0,5 зайнятості).</p> <p>2. Середньоденна зарплата: 3350,00 грн × 2 к. м. (умовний розрахунковий період) : 42 р. дн. = 159,52 грн. Отже, за період взяття на облік нараховують: 159,52 грн × 2 р. дн. = 319,04 грн.</p> <p> Приклад 6 (оклад > МЗП). Працівника (працює на умовах повного робочого часу, оклад становить 7464,00 грн) демобілізовано, 28 та 29 березня 2023 року він ставав на військовий облік, тобто ці дні оплачують за середнім заробітком. Попередні 4 місяці він перебував на військовій службі — немає жодного відпрацьованого дня. Оклад за умови повної зайнятості (на ставку) становить 3934,00 грн. Число робочих днів за графіком роботи за останні 2 к. м. — 42 (22 р. дн. у січні та 20 р. дн. у лютому).</p>

На що впливає?	Приклади
Оплата періоду взяття на військовий облік	<p>1. Оклад (7464,00 грн) більше МЗП (6700,00 грн). Тому розрахунок проводимо з посадового окладу — 7464,00 грн.</p> <p>2. Середньоденна зарплата: $7464,00 \text{ грн} \times 2 \text{ к. м. (умовний розрахунковий період)} : 42 \text{ р. дн.} = 355,43 \text{ грн}$. Отже, за період взяття на облік нараховують: $355,43 \text{ грн} \times 2 \text{ р. дн.} = 710,86 \text{ грн}$</p>
Оплата днів курсів, відрядження (крім держслужбовців), днів донації крові тощо	<p>Згідно з абз. 6 п. 2 Порядку № 100 час, протягом якого працівники згідно із законодавством не працювали і за ними не зберігався заробіток або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду при обчисленні середнього заробітку.</p> <p> Приклад 7. Працівника (працює на умовах повного робочого часу, оклад становить 7464,00 грн) демобілізовано в березні 2023 року. 29 та 30 березня 2023 року він ставав на військовий облік, ці дні оплачено за середнім заробітком в розмірі 710,86 грн. У травні 2023 року він іде у відпустку з виплатою матдопомоги на оздоровлення в розмірі середньомісячної зарплати. У розрахунковому періоді (березень–квітень) період:</p> <ul style="list-style-type: none"> з 1 по 30 березня не відпрацьовано (22 р. дн.), оскільки він був на військовій службі і ставав на військовий облік (норма — 23 р. дн., відпрацьовано 1 р. дн.). Нараховано 370,00 грн; квітень 2023 року відпрацьовано повністю (20 р. дн.). Нараховано 8510,00 грн. <p>1. Середньоденна зарплата: $(370,00 \text{ грн} + 8510,00 \text{ грн}) : (1 \text{ р. дн.} + 20 \text{ р. дн.}) = 422,86 \text{ грн}$.</p> <p>2. Середньомісячна кількість робочих днів у розрахунковому періоді: $(23 \text{ р. дн.} + 20 \text{ р. дн.}) : 2 = 21,5 \text{ р. дн.}$</p> <p>3. Середньомісячна зарплата (розмір матдопомоги): $422,86 \text{ грн/день} \times 21,5 \text{ р. дн.} = 9091,49 \text{ грн}$.</p>
Виплата матдопомоги в розмірі середньомісячної зарплати та вихідної допомоги	<p>1. Середньоденна зарплата: $(370,00 \text{ грн} + 8510,00 \text{ грн}) : (1 \text{ р. дн.} + 20 \text{ р. дн.}) = 422,86 \text{ грн}$.</p> <p>2. Середньомісячна кількість робочих днів у розрахунковому періоді: $(23 \text{ р. дн.} + 20 \text{ р. дн.}) : 2 = 21,5 \text{ р. дн.}$</p> <p>3. Середньомісячна зарплата (розмір матдопомоги): $422,86 \text{ грн/день} \times 21,5 \text{ р. дн.} = 9091,49 \text{ грн}$.</p>

ЛІКАРНЯНИ

Лікарняний демобілізованого працівника обчислюється за правилами Порядку, затвердженого постановою КМУ від 26.09.2001 р. № 1266 (далі — Порядок № 1266). Як період служби впливає на такий розрахунок та на страховий стаж, див. у табл. 3 нижче.

Таблиця 3. Вплив на обчислення допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю

На що впливає?	У період служби (у частині періоду) середній заробіток...	
	...зберігався	... НЕ зберігався
Оплата днів хвороби та допомога у зв'язку з вагітністю та пологами	<p>Не виключається з розрахункового періоду, оскільки дні, пропущені з такої причини, не належать до поважних причин, визначених п. 3 Порядку № 1266. При розрахунку середньоденної зарплати до зарплатних виплат включається дохід (грошове забезпечення), на який нараховано ЄСВ. Оскільки на середній заробіток за час військової служби нараховується ЄСВ, то він входить до розрахунку середньоденної зарплати. Середній заробіток враховується до доходу того місяця, в який він був фактично нарахований.</p> <p> Приклад 8. Працівник хворів з 20 по 24 березня 2023 року (5 к. дн.). Загальний страховий стаж — 10 років, страховий стаж за останні 12 місяців перед настанням страхового випадку — більше 6 місяців. У розрахунковому періоді (березень 2022 року — лютий 2023 року) нарахована зарплата в розмірі 63069,01 грн. Також у цьому періоді з 01.04.2022 р. по 30.06.2022 р. у зв'язку з мобілізацією та постановкою на військовий облік внаслідок демобілізації за ним зберігався середній заробіток, який становить 19800,00 грн. Загальна кількість к. дн. у розрахунковому періоді — 365.</p>	<p>У п. 3 Порядку № 1266 перелічені поважні причини. Дні, не відпрацьовані з таких причин, треба виключати з розрахункового періоду. Але серед них немає періоду військової служби. Тому дні служби не виключаються з розрахунку середньоденної зарплати, незважаючи на те, що оплата за такі дні не проводилася. На цьому наголошує ФСС у листі від 05.12.2022 р. № 1671-11-1 (див. газету «Зарплата та кадрова справа», № 23/2022, с. 6). Більш за все, такої думки буде і ПФУ, адже, незважаючи на зміни в п. 3 Порядку № 1266, це питання лишилося невирішеним.</p> <p> Приклад 9. Працівник хворів з 20 по 24 березня 2023 року (5 к. дн.). Загальний страховий стаж — 10 років, страховий стаж за останні 12 місяців перед настанням страхового випадку — більше 6 місяців. У розрахунковому періоді (березень 2022 року — лютий 2023 року) нарахована зарплата в розмірі 44900,00 грн. Загальна кількість к. дн. у розрахунковому періоді — 365. Також у цьому періоді він був мобілізований з 01.04.2022 р. по 30.09.2022 р. А з 1 по 3 листопада 2022 року він ставав на військовий облік внаслідок демобілізації. За:</p> <ul style="list-style-type: none"> період з 01.04.2022 р. по 18.07.2022 р. за ним зберігався середній заробіток, який за весь період складає 21500,00 грн.;

На що впливає?	У період служби (у частині періоду) середній зарібок...	
	...зберігався	... НЕ зберігався
Оплата днів хвороби та допомога у зв'язку з вагітністю та пологами	<p>1. Середньоденна зарплата: (63069,01 грн + 19800,00 грн) : 365 к. дн. = 227,04 грн.</p> <p>2. Оскільки страховий стаж більше 8 років, то денна виплата дорівнює 100% середньоденної зарплати — 227,04 грн.</p> <p>3. Визначаємо розмір оплати днів хвороби (оплата перших 5 днів тимчасової непрацездатності за рахунок установи): 227,04 грн × 5 к. дн. = 1135,20 грн</p>	<p>• у період служби з 19.07.2022 р. по 30.09.2022 р. (74 к. дн.) середній зарібок не зберігався;</p> <p>• у період постановки на військовий облік з 01.11.2022 р. по 03.11.2022 р. за працівником зберігався середній зарібок в розмірі 976,88 грн.</p> <p>1. Середньоденна зарплата: (44900,00 грн + 21500,00 грн + 976,88) : 365 к. дн. = 184,59 грн.</p> <p>2. Страховий стаж більше 8 років, тому денна виплата дорівнює 100% — 184,59 грн.</p> <p>3. Оплата перших 5 днів хвороби за рахунок установи): 184,59 грн × 5 к. дн. = 922,95 грн</p>
Страховий стаж для розрахунку лікарняних та допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами	Період входить до страхового стажу , бо ЄСВ буде сплачено за такий місяць (прим. 1) (ст. 14 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV)	Якщо особа перебувала на службі неповний місяць , то такий місяць входить до страхового стажу. Якщо повний, то — ні (прим. 2)
<p>Примітка 1 До 2015 року включно роботодавці отримували компенсацію середнього зарібку з бюджету і на підставі ч. 7 ст. 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI (далі — Закон про ЄСВ) не справляли ЄСВ з такої виплати. А з 2016 року роботодавці продовжували зберігати середній зарібок мобілізованим, але з бюджету така виплата вже не компенсувалася. Відповідно, положення ч. 7 ст. 7 Закону про ЄСВ вже не працюють, і з 01.01.2016 р. на середній зарібок нараховується ЄСВ. Тож періоди служби починаючи з 01.01.2016 р., в яких нараховувався середній зарібок, входять до страхового стажу.</p> <p>Примітка 2 Норма ч. 5 ст. 8 Закону про ЄСВ про сплату ЄСВ із МЗП не застосовується в разі відпрацювання неповного робочого місяця (не всі робочі дні) лише в місяці прийняття/звільнення з роботи. У решті випадків для основного працівника без інвалідності сума ЄСВ не повинна бути менше мінімального страхового внеску (наразі — 1474,00 грн). Якщо працівник весь місяць був на військовій службі та за ним не зберігався середній зарібок, то в такому місяці в нього не буде нарахувань — не буде бази нарахування ЄСВ, отже, немає необхідності й контролювати нарахування ЄСВ виходячи з бази не менше мінзарплати (див. лист ДФСУ від 31.03.2015 р. № 6667/6/99-99-17-03-01-15). Оскільки за такий місяць ЄСВ не нараховувався, то він не входить до страхового стажу.</p>		

СПЛАТА ЄСВ У МІСЯЦІ ВИХОДУ НА РОБОТУ

Якщо демобілізований працівник повертається на роботу посеред місяця, то потрібно застосувати ч. 5 ст. 8 Закону про ЄСВ, відповідно до якої для основного працівника без інвалідності сума ЄСВ **не повинна бути менше** мінімального страхового внеску (наразі — 1474,00 грн). Для цього з МЗП потрібно порівняти: **суму** середнього зарібку за час мобілізації (якщо він зберігався), середній зарібок за час постановки на військовий облік та зарплату за фактично відпрацьований час (або відпускних (якщо працівник візьме відпустку будь-якого виду), або лікарняних (якщо працівник після демобілізації захворіє) тощо).

 Приклад 10. Працівника (основне місце роботи) демобілізовано 20.03.2023 р., 21 та 22 березня 2023 року він ставав на військовий облік, ці дні оплачено за середнім зарібком у розмірі 710,86 грн. За робочі дні з 23.03.2023 р. по 31.03.2023 р. нараховано 2271,65 грн. За дні, які припали

на мобілізацію в березні 2023 року, середній зарібок не зберігався.

Для цілей порівняння з МЗП визначаємо суму бази ЄСВ за березень: 2271,65 грн + 710,86 грн = 2982,51 грн. Як бачимо, зарплата за березень 2023 року за основним місцем роботи **менше** МЗП (2982,51 грн < 6700,00 грн). Отже, додаткова база ЄСВ: 6700,00 грн – 2982,51 грн = 3717,49 грн. ЄСВ, нараховане на додаткову базу: 3717,49 грн × 22% = 817,85 грн.

 Приклад 11 (педагог). Педагога (основне місце роботи) демобілізовано 20.03.2023 р. Потім 21 та 22 березня 2023 року він ставав на військовий облік, ці дні оплачено за середнім зарібком у розмірі 710,86 грн. За робочі дні з 23.03.2023 р. по 31.03.2023 р. нараховано 2271,65 грн. Середній зарібок за дні, які припали на мобілізацію в березні 2023 року, становить 5600,00 грн.

Для цілей порівняння з МЗП визначаємо суму бази ЄСВ за березень: 2271,65 грн + 710,86 грн + 5600,00 грн = 8582,51 грн. Як бачимо, зарплата за березень 2023 року за основним місцем роботи **більше** МЗП (8582,51 грн > 6700,00 грн), тож «дотягувати» базу ЄСВ до МЗП у березні 2023 року не потрібно.

Приклад 12. Працівника (основне місце роботи) демобілізовано 14.03.2023 р. 3 15 по 17 березня 2023 року (3 р. дн.) він ставав на військовий облік, ці дні оплачено за середнім заробітком у розмірі 957,14 грн.

3 18.03.2023 р. по 31.03.2023 р. йому надана відпустка без збереження зарплати за згодою сторін.

Окрім середнього заробітку, який зберігався за дні постановки на облік, у працівника немає бази для нарахування ЄСВ. Оскільки весь березень 2023 року він перебуває з установою в трудових відносинах, то **потрібно** виконати вимогу про сплату ЄСВ не менше 1474,00 грн.

Отже, додаткова база ЄСВ: 6700,00 грн – 957,14 грн = 5742,86 грн. ЄСВ, нараховане на додаткову базу: 5742,86 грн × 22% = 1263,43 грн.

ДОПЛАТИ ТА НАДБАВКИ

Таблиця 4. Вплив на присвоєння чергового рангу

Кому присвоюється ранг?	Військова служба
Державні службовці	Відповідно до абз. 3 п. 9 Порядку присвоєння рангів державних службовців, затвердженого постановою КМУ від 20.04.2016 р. № 306, період проходження військової служби зараховується до стажу роботи для присвоєння чергового рангу
Посадові особи ОМС	Відповідно до ч. 7 ст. 15 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 р. № 2493-III (далі — Закон про ОМС) черговий ранг присвоюється за умови, якщо посадова особа успішно відпрацювала на займаній посаді не менш як 2 роки . На думку НАДС, висловлену в листі від 12.09.2022 р. № 3715/10.3-22 (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 35/2022, с. 13), про успішну роботу на посаді в період військової служби не можна говорити . Адже свої посадові обов'язки в цей час особи не виконують. Тому період військової служби НЕ зараховується до строку для присвоєння чергового рангу

Таблиця 5. Вплив на стаж для надбавок (доплат) за вислугу років

Надбавка (доплата) (згідно з чим обчислюється стаж)	Військова служба: чи зараховується до стажу?
За вислугу років педагогічним та науково-педагогічним працівникам (п. 5 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 31.01.2001 р. № 78)	До стажу зараховується час перебування на військовій службі
За стаж наукової роботи (п. 2 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 14.04.2004 р. № 494)	Документи не містять вказівок, що період військової служби слід виключити зі стажу. Крім того, в них зазначено, що до стажу включають період роботи на відповідних посадах. Працівники в період військової служби продовжують перебувати в трудових відносинах з установою та обіймати посади, час перебування на яких зараховується до стажу, який дає право на встановлення надбавки (доплати) за вислугу років
За вислугу років посадовим особам ОМС (ст. 22 Закону про службу в ОМС)	
За стаж держслужби (п. 4 Порядку № 229)	
За вислугу років працівникам закладів (організацій) фізичної культури і спорту (п. 4 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 16.11.2016 р. № 820)	
За вислугу років службовцям ОМС (абз. 3 п. 4 Положення, затвердженого постановою КМУ від 20.12.1993 р. № 1049)	До стажу, який дає право на зазначені надбавки (доплати), зараховується час військової служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях
За вислугу років працівникам установ природно-заповідного фонду України (абз. 5 п. 4 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 29.08.2018 р. № 686)	
За вислугу років працівникам державних та комунальних установ соціального захисту населення (абз. 6 п. 4 Порядку, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 15.06.2011 р. № 239)	До стажу, який дає право на зазначені надбавки (доплати), зараховується час строкової військової служби, якщо працівник до призову на військову службу працював у даній установі та протягом трьох місяців після звільнення з військової служби (без урахування часу проїзду на постійне місце проживання) був прийнятий на роботу до цієї ж установи
За вислугу років фахівцям з базовою вищою та неповною вищою медичною освітою всіх спеціальностей (абз. 7 п. 4 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 29.12.2009 р. № 1418)	
За вислугу років працівникам установ національної гідрометеорологічної служби (абз. 4 п. 4 Положення, затвердженого постановою КМУ від 30.08.1999 р. № 1607)	

Б

ПАЙОВОЇ УЧАСТІ НА РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ВЖЕ ДВА РОКИ ЯК НЕМАЄ. А ЧИ МОЖУТЬ МІСЦЕВІ РАДИ ПРИДУМАТИ АЛЬТЕРНАТИВУ?

Людмила Линник,
юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

Чи є зараз участь забудовника в розвитку інфраструктури населеного пункту? Чи можуть місцеві ради прийняти власні документи щодо сплати такої участі? Чи може забудовник побудувати в рахунок пайової участі тротуар чи дорогу в населеному пункті? Як зобов'язати забудовника утримувати прилеглу територію? Ці та схожі питання, незважаючи на скасування пайової участі забудовників у розвитку інфраструктури населених пунктів, періодично виникають в органів місцевого самоврядування. Дійсно, пайова участь була непоганим доповненням до бюджету розвитку, і, звісно, попроситись з нею досить важко. Але доведеться. І в цій статті нагадаємо, чому так, та розкажемо, як все ж таки забезпечити належне утримання об'єктів благоустрою із залученням підприємств та установ населеного пункту. Тим паче вже весна — час подумати про наведення ладу на відповідних територіях.

ПАЙОВА УЧАСТЬ У РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ КАНУЛА В ЛЕТУ

Про що йдеться? До 01.01.2020 р. порядок участі забудовників у розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури регулювала *ст. 40 Закону про регулювання МД*¹. Її нормами визначався обов'язок забудовника, який має намір щодо забудови земельної ділянки у відповідному населеному пункті, взяти участь у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури та до прийняття об'єкта будівництва в експлуатацію перерахувати внесок у грошовому виразі до відповідного місцевого бюджету.

При цьому органам місцевого самоврядування (ОМС) заборонялось вимагати від замовника будівництва надання будь-яких послуг, у тому числі здійснення будівництва об'єктів та передачі матеріальних або нематеріальних активів у рахунок такого внеску (*ч. 7 ст. 40 Закону про регулювання МД*). Визначались виключно договірна природа відносин між ОМС та забудовниками щодо пайової участі, порядок укладання відповідного договору та граничний розмір пайового внеску і цілі його використання. Розмір пайової участі у власному порядку не міг перевищувати граничні розміри, визначені *ч. 6 ст. 40 Закону про регулювання МД*.

Порядок залучення, розрахунку розміру і використання коштів пайової участі у розвитку інфраструктури кожного конкретного населеного пункту на підставі *ч. 1 ст. 40 Закону про регулювання МД* встановлювали ОМС. Таким чином, ОМС у власних порядках у меж-

ах граничних розмірів встановлювали різні коефіцієнти з урахуванням категорії об'єкта і його функціонального призначення та його значимості для соціально-економічного розвитку відповідного населеного пункту.

Що змінилось? На підставі *Закону № 132*² з 17.10.2019 р. *ст. 40 Закону про регулювання МД* **виключено**. Разом з нею виключено згадку про такий платіж з інших законів України. Відповідно до *п. 2 ч. 1 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 132* ці оновлення набрали чинності з **01.01.2020 р.**

Відповідно до *ч. 1 п. 2 розд. II Закону № 132* договори про сплату пайової участі, укладені до 01.01.2020 р., залишались **дійсними** та продовжували свою дію до моменту їх повного виконання. Розривати їх чи вносити зміни не потрібно.

За приписами *ч. 2 п. 2 розд. II Закону № 132* протягом 2020 року замовники будівництва на земельній ділянці в населеному пункті ще мали перераховувати до відповідного місцевого бюджету кошти для створення і розвитку інфраструктури населеного пункту (пайова участь), але за зменшеними ставками: для нежитлових будівель та споруд — **це 4%** (замість 10%) загальної кошторисної вартості будівництва об'єкта, а для житлових будинків — **2%** (замість 4%) вартості будівництва об'єкта, що розраховується відповідно до основних показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України, затверджених Мінрегіоном. Тобто на 2020 рік розмір

1

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI.

2

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» від 20.09.2019 р. № 132-IX.

пайової участі визначений *Законом № 132*, і він не передбачав варіацій «від/до».

Інформація щодо сплати пайової участі зазначається в декларації про готовність об'єкта до експлуатації або в акті готовності об'єкта до експлуатації. А це своєю чергою спонукало забудовників звертатись до ОМС та укладати відповідні договори.

Пайова участь сплачувалась виключно грошовими коштами до прийняття відповідного об'єкта будівництва в експлуатацію. Кошти, отримані як пайова участь, використовувались **виключно для створення і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури відповідного населеного пункту** (п. 5 п. 2 розд. II *Закону № 132*).

З **01.01.2021 р.** пайова участь замовників будівництва в розвитку інфраструктури **зникла взагалі**. Лише зобов'язання щодо сплати коштів пайової участі, визначені умовами договорів про пайову участь, які було укладено замовниками будівництва з ОМС до 01.01.2021 р., мають бути виконані в повному обсязі. На це, зокрема, звертав увагу Мінрегіон у *листі від 12.02.2021 р. № 1/15.2/515-21*.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Отже, з 2019 року *ст. 40 Закону про регулювання МД* щодо пайової участі виключено. А ч. 6 *ст. 7 Закону про регулювання МД* встановлено

заборону вимагати від замовника будівництва надання будь-яких послуг, матеріальних або нематеріальних активів, у тому числі здійснення будівництва об'єктів (за винятком перехідного періоду 2020 року та договорів, що діють до їх повного виконання). Тож місцеві ради більше **не мають правових підстав** для розробки та **затвердження порядків** залучення, розрахунку розміру і використання коштів пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту. Такі висновки оприлюднила ще в березні 2021 року і ДРС на офіційному веб-сайті за результатами моніторингу дотримання ОМС правил регуляторної діяльності³.

Тож відповідь на більшість питань, окреслених на початку статті, для ОМС неприємна. Вимагати від забудовників додаткових благ для громади більше **не можна**. Затверджувати порядки, які б прямо чи опосередковано зв'язували забудовника обов'язком щось сплатити чи побудувати тільки з тих підстав, що він забудовник, **не можна**.

Натомість **утримувати територію в належному стані він повинен**. Це загалом передбачається і в містобудівних умовах, і проєкті, і *Законі про благоустрій*⁴. Тож на цьому питанні зупинимось далі.

УЧАСТЬ В УТРИМАННІ ОБ'ЄКТІВ БЛАГОУСТРОЮ

Загальні засади До об'єктів благоустрою населених пунктів належать території загального користування, серед яких: парки, сквери, об'єкти вулично-дорожньої мережі (вулиці, провулки, проїзди), площі, майдани, прибудинкові території, пляжі, кладовища, зони відпочинку, оздоровчі, навчальні, спортивні, історико-культурні об'єкти та інші, наведені у *ст. 13 Закону про благоустрій*.

Відповідно до ч. 1 *ст. 20 Закону про благоустрій* організацію благоустрою населених пунктів **забезпечують місцеві органи виконавчої влади та ОМС** відповідно до повноважень, установлених законом. Повноваження ОМС у сфері благоустрою визначено *ст. 10 Закону про благоустрій* та *ст. 26, п.п. 7 н. «а» ч. 1 ст. 30 Закону про МС*⁵.

Відповідно до цих документів місцеві ради **можуть затверджувати програми та заходи з благоустрою населених пунктів і правила благоустрою територій населених пунктів**. Фінансуються такі програми

за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів (ч. 3 *ст. 20 Закону про благоустрій*).

ОМС утримують об'єкти благоустрою населених пунктів самостійно або утворюють для цього комунальні підприємства, яким такі об'єкти передаються на баланс та в обслуговування.

Місцеві ради щорічно затверджують заходи з утримання та ремонту об'єкта благоустрою державної або комунальної власності на наступний рік та передбачають кошти на виконання цих заходів (ч. 3 *ст. 15 Закону про благоустрій*).

Однак, як ви же напевне зрозуміли, не лише бюджетним коштом благоустрій підтримується на належному рівні. Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані утримувати в належному стані об'єкти благоустрою, що перебувають у них в користуванні чи у власності **або закріплені за ними рішенням ОМС** (п. 5 ч. 1 *ст. 17 Закону про благоустрій*). Але і це ще не все — вони можуть брати участь в утриманні об'єктів благоустрою і фінансово. Далі — детальніше.

3

<https://www.drs.gov.ua/press-room/zakon-ne-dozvolayayems-zatverdzhuvaty-poryadky-shhodo-pajovoyi-uchasti-u-rozvytku-infrastruktury/>

4

Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 р. № 2807-IV.

5

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР.

6
Наказ Міністерства регіонального розвитку «Про затвердження Типового договору щодо пайової участі в утриманні об'єкта благоустрою» від 12.11.2013 р. № 537.

7
<https://www.drs.gov.ua/press-room/mistsevi-rady-nemohzut-zobov-yazuvaty-vlasnykiv-tymchasovyh-sporud-braty-pajovu-uchast-v-utrymanni-ob-ekta-blagoustroiu/>

Пайова участь в утриманні об'єктів благоустрою Відповідно до ч. 1 ст. 36 Закону про благоустрій фінансування заходів з благоустрою населених пунктів, утримання та ремонт об'єктів благоустрою здійснюється за рахунок:

- коштів їх власників або користувачів, якщо це передбачено умовами відповідних договорів;
- пайових внесків власників тимчасових споруд (ТС), розміщених на території об'єкта благоустрою;
- інших передбачених законом джерел фінансування.

Фінансування заходів з благоустрою населених пунктів може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, добровільних внесків юридичних осіб та громадян, інших джерел, передбачених законом.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать повноваження щодо організації благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення (п.п. 7 п. «а» ч. 1 ст. 30 Закону про МС).

Чіткого механізму визначення розмірів участі суб'єктів господарювання та громадян, сплати та використання їх коштів на цілі благоустрою немає. Тож місцеві ради можуть визначити механізм залучення коштів громадян самостійно. Для цього слід розробити та затвердити відповідну бюджетну програму, де джерелами її фінансування передбачити, у тому числі, і кошти пайової участі юросіб та громадян.

При цьому участь у благоустрої населених пунктів у такий спосіб є правом, а не обов'язком таких осіб. Тому перед прийняттям відповідної програми слід чітко визначити її цілі та обговорити з причетними суб'єктами.

Такі кошти можуть надходити і як пайова участь в утриманні об'єктів благоустрою на підставі укладеного між радою та відповідною особою договору, і як благодійні внески на благоустрій населеного пункту на спеціальний реєстраційний рахунок. І той, й інший варіант залучення коштів місцевій раді можна передбачити в одній бюджетній програмі.

Пайова участь власників ТС Відповідно до ч. 4 ст. 15 Закону про благоустрій власник ТС, розташованої на території об'єкта благоустрою державної та комунальної власності, зобов'язаний забезпечити належне утримання прилеглої до ТС території або може брати пайову

участь в утриманні цього об'єкта на умовах договору, укладеного з підприємством або балансоутримувачем. Типовий договір щодо пайової участі в утриманні об'єкта благоустрою затверджений наказом № 537 (далі — Типовий договір № 537). Відповідно до п. 1.1 Типового договору № 537 замовник зобов'язується оплатити пайову участь в утриманні об'єкта благоустрою, на території якого розташована ТС, а виконавець зобов'язується забезпечити належне утримання території, прилеглої до зазначеної споруди.

Право визначення обсягів пайової участі власників ТС в утриманні об'єктів благоустрою належить виконавчим органам місцевих рад (п. 10 ч. 2 ст. 10 Закону про благоустрій).

Отже, виходить, виконавчий комітет ухвалює рішення про визначення розміру пайового внеску власника ТС на утримання благоустрою, а от хто і як використовуватиме ці кошти, залежить від особи балансоутримувача конкретно об'єкта. Пояснимо.

Ми вже зазначили вище, що договір укладається з балансоутримувачем об'єкта. Таким може бути як сама місцева рада, так і її відокремлений структурний підрозділ (наприклад, управління комунального майна чи дорожнього господарства) чи комунальне підприємство.

Якщо стороною в договорі є місцева рада, її структурний підрозділ, то кошти пайової участі будуть доходами загального фонду бюджету (код 24060300 «Інші надходження») і використовуватимуться в подальшому відповідно до рішення про місцевий бюджет, у тому числі і на місцеві програми розвитку ЖКГ та благоустрою населених пунктів.

Якщо ж балансоутримувачем об'єкта благоустрою, а відповідно, і стороною в договорі є комунальне підприємство, то свій внесок власник ТС має сплачувати йому. Однак ні Законом про благоустрій, ні Типовим договором № 537 цього прямо не передбачено. Тож цілком можливо, що в таких договорах теж може бути зазначено бюджетний рахунок, а вже місцева рада вирішить з балансоутримувачем питання виконання робіт з благоустрою на цьому об'єкті.

Між тим, ДРС, яка постійно моніторить відповідні рішення, вважає, що власник ТС самостійно обирає спосіб належного утримання прилеглої до ТС території: забезпечити утримання прилеглої до ТС території чи брати пайову участь в утриманні цього об'єкта благоустрою на умовах договору. Тож наполягати на укладанні саме договору рада, на думку ДРС, не має права.